

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології

ЗБІРНИК

**НАУКОВИХ ПРАЦЬ
СТУДЕНТІВ ТА МАГІСТРАНТІВ
ФАКУЛЬТЕТУ ІНОЗЕМНОЇ
ФІЛОЛОГІЇ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА**

ВИПУСК 15

Кам'янець-Подільський
2022

УДК 80:001(045)

ББК 80

З-41

Рецензенти:

Н.Г. Єсипенко – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

С.К. Криворучко - доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов імені професора Михайла Гетманця ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Відповідальний редактор: О.Г. Шаповал, кандидат філологічних наук.

Редакційна колегія: О.В. Кеба, доктор філологічних наук, професор; А.А. Марчишина, доктор філологічних наук, доцент; Т.М. Петрова, кандидат педагогічних наук, доцент; Т.В. Калинюк, кандидат педагогічних наук, доцент; Н.О. Стахнюк, кандидат філологічних наук, доцент; А.О. Хоптяр, кандидат філологічних наук, доцент, О.О. Барбанюк, кандидат філологічних наук, доцент.

*Друкується за ухвалою вченої ради
факультету іноземної філології
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка (протокол No 6 від 25.04.2022 р.)*

З-41 Збірник наукових праць студентів та магістрантів факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Випуск 15. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2022. 90 с.

УДК 80:001(045)

ББК 80

*Свідоцтво про державну реєстрацію
засобу масової інформації
серія КВ No14712-3683ПР від 12.12.2008 р.*

© Автори статей

АНГЛІЙСЬКА МОВА ТА МЕТОДИКА ЇЇ ВИКЛАДАННЯ

УДК 81:801.7

*І.М. Баліцька,
магістрантка 1 курсу факультету іноземної філології,
Г.А. Кришталюк,
кандидат філологічних наук, доцент*

НАРАТИВНА ПЕРСПЕКТИВІЗАЦІЯ АМЕРИКАНСЬКОГО КОРОТКОГО ОПОВІДАННЯ

Анотація. Стаття присвячується розкриттю ролі перспективи у конструюванні наративу американського короткого оповідання. Уточнено визначення наративної перспективізації та продемонстровано її реалізацію на прикладі оповідання Н. Готторна «Оповідь старої жінки». Встановлено, що складність наративу забезпечується зміною його перспективізації. Виокремлено два типи наратора: основний та другорядний.

Ключові слова: наратив, американське коротке оповідання, наративна перспективізація, основний наратор, другорядний наратор.

Постановка проблеми. Вперше запропонований Цветаном Тодоровим в 1969 році [5], термін «наратологія» покликаний розкрити природу, форму та функціонування наративу [1, с. 15]. Відомо, що проблеми нратології неодноразово розглядалися. Проте вони є темпорально динамічними та щоразу потребують нового вирішення. Зміни глобальної свідомості та оновлення методів дослідження сприяють знаходженню невивчених аспектів наративу американського короткого оповідання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних дослідженнях увага зосереджується на комунікативних особливостях наративу, який вважають синонімом категорії «голос» або «висловлення в дискурсі» [4, с. 18]. Перспективізація вважається ключовою наративною категорією [7, с. 2], яка дозволяє зрозуміти різні точки зору представлення розповіді. Наратив – це дія відносної орієнтації (relative orientation) [6], тому значення наративу залежить перш за все від точки

зору, яка забезпечує його репрезентацію та інтерпретацію. У цій розвідці перспектива – є ментальною операцією сприйняття об'єкта з різних сторін [3, с. 73]. У короткому оповіданні наратив осмислюється в певній перспективі, що визначає його художню цінність та інтерпретаційний потенціал.

Метою статті є дослідження наративної перспективи американського короткого оповідання з комунікативно-дискурсивних позицій на прикладі окремих коротких оповідань Натанієля Готторна.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під наративною перспективізацією розуміємо композиційно-текстове, жанрове та мовно-функціональне представлення подій в художньому тексті, що закладає його інтерпретацію та обмежує її вибір. Звернення до коротких оповідань Н. Готторна для дослідження наративної перспективізації пояснюється тим, що автор є винахідником наративних засобів, покликаних маніпулювати читачем. Наративна перспективізація є важливим прийомом створення та інтерпретації тексту взагалі та короткого оповідання зокрема.

Розглянемо наративну перспективізацію на прикладі короткого оповідання Н.Готторна «Оповідь старої жінки» (“An Old Woman’s Tale”) [2]. Складність композиції цього наративу забезпечується зміною його перспективи, що виявляється в послідовному неочікуваному введенні різних точок: основного нейтрального наратора та другорядного наратора.

Зазначене оповідання розпочинається з точки зору основного нейтрального наратора, на якого вказують лише форми особового займенника *I*:

In the house where I was born, there used to be an old woman crouching all day long over the kitchen fire, with her elbows on her knees and her feet in the ashes [2].

У наведеному текстовому фрагменті основний наратор почергово анонсує себе (*I*) та другорядного наратора (*an old woman*).

Ці точки зору представляють різні наративні світи в межах одного тексту: загальний наратив та два спеціальні наративи, другий з яких вміщує світ сну як перехідний складник:

Perhaps they fell asleep together, and, united as their spirits were by close and tender sympathies, the same strange dream might have wrapped them in its shadowy arms [2].

Усі три наративи об'єднуються присутністю старої жінки, яка представляє збірний нероздільний образ наратора-героїні, яка відкриває різні перспективи. Готторн змінює перспективу, змішує її і у такий спосіб створює інтерпретаційну непевність через дестабілізацію тексту.

Таким чином, наративна перспективізація моделює сприйняття тексту, визначає його композицію, функціональне навантаження та рівень наративного авторитету.

Список використаних джерел

1. Dunne M. Hawthorne's narrative strategies. Jackson: University Press of Mississippi. 1995.
2. Hawthorne N. An old woman's tale. <https://americanliterature.com/author/nathaniel-hawthorne/short-story/an-old-womans-tale>
3. Langacker R.W. Cognitive grammar. A basic introduction. Oxford: Oxford University Press, 2008. 573 p.
4. Patron S. Homonymy, polysemy and synonymy: reflection on the narration of voice. *Strange voices in narrative fiction*. Eds. Hansen P.K., Iversen S., Nielsen H.S., Reitan R. De Gruyter, 2011. P. 13-36.
5. Qiao, G. When narratology does not travel well: introduction. *Neohelicon*. Vol. 45. 2018. P. 393–399. <https://doi.org/10.1007/s11059-018-0457-6>
6. Wilson, Deirdre & Sperber, Dan (eds). 2012. Meaning and Relevance. Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781139028370
7. Zeman S. Introduction: Perspectives on narrativity and narrative perspectivization. *Perspectives on narrativity and narrative perspectivization*. Eds. Igl N., Zeman S. Amsterdam-Philadelphia : John Benjamin's Publishing Company, 2016. P. 1-16.

Summary

The article is devoted to the study of the role of perspective in constructing narration of American short story. The definition of narrative perspectivization has been specified and its realization in the story "An Old Woman's Tale" by N. Hawthorne has been illustrated. It has been shown that change of perspectivization provides for the complexity of a narrative. Two types of narrator have been singled out: main and secondary.

Key words: *narrative, American short story, narrative perspectivization, main narrator, secondary narrator.*

ПОНЯТТЯ “КОНЦЕПТ” У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЧНІЙ ПАРАДИГМІ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню поняття “концепт” як одного із основних термінів сучасної лінгвістики. У статті висвітлено основні підходи до вивчення концепту та його структури у лінгвістичних дослідженнях.

Ключові слова: концепт, поняття, концептуальні ознаки, когнітивна лінгвістика.

Одним з найуживаніших понять сучасної когнітивної лінгвістики є концепт. Термін «концепт» використовують представники різних лінгвістичних дисциплін. Відповідно до цього, можна стверджувати, що поняття концепт містить у собі безліч ознак, властивостей та функцій [7, с. 46].

Метою нашого дослідження є розгляд дефініцій поняття “концепт” у сучасній лінгвістиці.

Теоретичні й практичні аспекти концепту у сучасній лінгвістиці вивчали О. Бабушкін, С. Жаботинська, О. Кубрякова, В. Маслова, О. Селіванова, Ю. Степанов та ін. Переважна більшість дослідників вважає, що концепт – це оперативна одиниця чи категорія мислення, що формується в процесі мовленнєво-мисленнєвої діяльності, але формується, на відміну від понять, переважно природнім шляхом [3].

Важливість та необхідність виникнення й функціонування терміна «концепт» пояснив О. Бабушкін: «Необхідність створення нового терміна, який синтезує лексикографічну й енциклопедичну інформацію, в семантиці якого зливалися б денотація і конотація, «ближче» і «дальше» значення слова, знання про світ і суб'єкт, який його пізнає, пояснюється в тому числі потребами когнітології, зокрема, когнітивної лінгвістики, що зосереджує увагу на співвіднесенні лінгвістичних даних із психологічними...» [2, с. 12].

С. Жаботинська стверджує: концепт – це будь-яка оперативна одиниця мислення, яка може передбачати або не передбачати наявність чіткої логічної форми [3, с.34].

О. С. Кубрякова трактує термін “концепт” як засіб пояснення «ментальних ресурсів» людської свідомості; вона звертає увагу на природу та функціональність концепту, наголошуючи на його ключовій ролі у формуванні «концептуальної системи та мови мозку», а отже і мовної картини світу людини [4, с. 90].

В. А. Маслова розглядає концепти як «ментальні сутності» [6, с. 30-31]. Подібного погляду дотримується О. О. Селіванова. Згідно з визначенням науковиці, концепт є вмістилищем «усього обсягу інформації про певний об’єкт або клас об’єктів» [8, с. 293].

Сучасна лінгвістична наука виділяє три загальновизнані підходи до розуміння концепту. Згідно з першим, концепт – те, що називає зміст поняття. Прихильником цього підходу є Ю. С. Степанов. Трактуючи концепт, науковці у першу чергу розглядають його у культурологічному аспекті, розуміючи всю культуру як сукупність концептів і відношень між ними.

Представник другого підходу до розуміння концепту А. Д. Шмельов [10] основним засобом формування змісту концепту висуває семантику мовного знака. Прибічником такого трактування концепту є й М. Ф. Алефіренко, який також постулює семантичний підхід до концепту, розглядаючи його як одиницю когнітивної семантики [1].

Прибічник третього підходу Д. С. Лихачов [5] стверджує: концепт є результатом зіткнення значення слова з особистим і загальнонародним досвідом людини, тобто посередником між словами і дійсністю. Спільним для трьох підходів є утвердження безперечного зв’язку мови і культури, а розходження зумовлені різним баченням значення мови у формуванні концепту.

Перш за все, увага лінгвістів зосереджена на концептах, які тісно пов’язані з культурою народу і відображають унікальність його колективної свідомості. Для багатьох науковців концепт є об’єктом дослідження: О. С. Пальчевська розглядала концепт ШЛЯХ, В. Ф. Старко – концепт ГРА, О. Є. Єфименко – концепт СТЕП, О. В. Багацька – концепт РІВНОВАГА та ін.

Отже, поняття “концепт” не має загальновизнаного визначення. Концепт часто розглядають як «культурологічний концепт», як «лінгвокультурний» і нарешті – «лінгвоконцепт».

Список використаних джерел

1. Алефіренко Н. Ф. Спорные проблемы семантики. М. : Гнозис, 2005. 326 с.
2. Бабушкин А. П. Типы концептов в лексико-фразеологической

семантике языка. Воронеж : Изд-во Ворон. гос. ун-та, 1996.

3. Жаботинская С. А. Когнитивная лингвистика: принципы концептуального моделирования. Лінгвістичні студії. Черкаси, 1997. Вип. 2.

4. Краткий словарь когнитивных терминов / ред. Е. С. Кубряковой. М. 1997.

5. Лихачев Д. С. Концептосфера русского языка. М. : Akademia, 1997. 287 с.

6. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: учебное пособие. М: Тетра Системс, 2004.

7. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя : Прем'єр, 2008.

8. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2010.

9. Степанов Ю. С. «Интертекст», «интернет», «интерсубъект» (К основаниям сравнительной концептологии). *Изв. РАН. Сер. Лит. и яз.*, 2001. Т. 60. № 1. С. 3–11.

10. Шмелев А. Д. Русский язык и неязыковая действительность. М., 2002. 496 с.

Summary

The article deals with research of the notion «concept» as one of the main term of modern cognitive linguistics. The article elucidates the main approaches to the study of the concept and its structure in linguistic researches.

Keywords: *concept, notion, conceptual features, cognitive linguistics.*

УДК 811. 111.81'42

*А.О. Вінницька,
студентка 3 курсу факультету іноземної філології*

THE COGNITIVE AND SOCIOCULTURAL PECULIARITIES OF IDIOMS IN OSCAR WILDE'S "THE PICTURE OF DORIAN GRAY"

Анотація. Стаття присвячена когнітивному й соціокультурному аналізу функціонування ідіом на концептуальному рівні на основі твору «Портрет Доріана Грея» ірландського письменника Оскара Уайльда. Увагу зосереджено на дослідженні особливостей внутрішнього життя

головного героя твору Доріана Грея, проблемі взаєморозуміння та гармонізації його стосунків з друзями та самим собою.

Ключові слова: семантика, когнітивна лінгвістика, лінгвокультурологія, комунікативна поведінка, ідіоми, концепт, стратегія, тактика.

The relevance of this topic is that on the one hand artistic idioms are the basis of artistic discourse, but on the other hand idioms are a complex unit that requires attention and analysis.

The following scholars have devoted their works to the problems of cognitive semantics: G. Lakoff, R. Langaker, R. Jackendoff, C. Fillmore, L. Talmy, A. Goldberg, J. Taylor, J. Foconnier, B. Rudzka-Austin, A. Chenki etc. [1; 2; 5].

Cognitive linguistics studies the models of consciousness associated with the processes of cognition, the acquisition, production, use, storage, transmission of knowledge.

Theories of conceptual metaphor and conceptual metonymy were developed by George Lakoff and Mark Johnson. They believe that the conceptual system within which a person thinks and acts metaphorical in nature and plays a major role in determining reality [3].

The theory of semantic prototypes stood out as a branch of cognitive linguistics in the 70s of the twentieth century thanks to the works of E. Roche and her associates. According to this theory, some elements the internal structure of the concept are prototypes [4, p. 198].

The aim of the paper is to identify the cognitive and sociocultural features of idioms in "The Picture of Dorian Gray".

At the present stage of development of social theory, there are clear trends towards interdisciplinary integration and theoretical synthesis of various fields of knowledge. One of these attempts is "cultural analysis" (or "sociocultural analysis"). This is not so much a special scientific discipline, "as a direction of theoretical research that applies the methodology and analytical apparatus of cultural anthropology, sociology and philosophy of culture and aims to discover and analyze the patterns of sociocultural changes" [5].

In the works of Oscar Wilde, one can find many examples of replacing a component of an idiom with its antonym. Reading the novel "The Picture of Dorian Gray", we become witnesses of a dialogue between two witty people who talk about human qualities: "*Ugliness is one of **the seven deadly sins***,

then?" cried the Duchess, "What becomes of your simile about the orchid?". "Ugliness is one of the seven deadly virtues, Gladys".

The author transforms the idiom 'the seven deadly sins' by replacing the component with an antonym, which increases the expressiveness of the statement and emphasizes the opposite of the expressed opinion to the replica of the first character. He uses numerous inverted idioms creating his own proverbs and quotes which have become winged phrases. *Being natural is simply a pose and the most irritating pose I know* [6, p. 21].

Variation of the given idiom changes completely meaning of the original idiom "being unnatural is simply a pose". Lord Henry plays the part of critical cynic, propagating so-called "black" philosophy. The idiom denies sincerity choosing the thesis "life is a game". *He doesn't burn with his natural passion* [6, p. 45].

The author applies extension of the component structure of idiom "to burn with passion". Wilde strives to stress on the fact that a person who is affected by someone is not able to behave naturally. Dorian Gray has become a victim of Henry's immorality as he lived out the life which had been programmed for him by his "friend". *Beauty doesn't die* [6, p. 67].

The author made antonymous change of the original idiom "beauty passes". Oscar Wilde denied the traditional criterions of the bourgeois ethics. He thought that the only moral value was the ideal beauty in nature and in person. *Humanity is the world's original sin* [6, p. 69].

Original sin is that of Adam, not humanity. The writer again inverted idiom to create stylistic effect aiming at intensified expression of the protagonist's words. The idiom supposes "immoral" idea which is one of the concepts of hedonism being described in the novel. *My heart shall never be put under their microscope* [6, p. 77].

Variation of the component structure of the idiom "to put something under microscope" leads to creation of the passive construction used by Oscar Wilde. In this case the given phrase means "to be examined very carefully". Basil means that he is not going to exhibit his picture not to reveal his real soul, feelings. According to him "he put too much of himself in it".

Artistic comparisons sometimes take part in the construction of paradoxes: *"Pray don't, Lady Ruxton," said Lord Henry; "Moderation is a fatal thing. Enough is as bad as a meal. More than enough is as good as a feast"* [6, p. 87]. Therefore, in the work there are many idioms of comparison: *Don't forget that you will have only one child now to look after, and believe me that if this man wrongs my sister, I will find out who he is, track him down,*

and kill him like a dog [6, p. 88–89]. *You had better confess your sin, for as sure as I am James Vane, you are going to die. He has lots of money and he's as bad as bad. Dorian looked at him and smiled. What a way for a fashionable painter to travel! A Gladstone bag, and an ulster!* [6, p. 97–101].

In works of art, the authors use common idioms to color the language and make it more interesting and easy. Oscar Wilde has repeatedly referred to their use in his novel. Most often, such idioms in the work “Portrait of Dorian Gray” are used to describe the emotions and appearance of man.

Thus, the general theoretical aspect of the sociocultural approach is represented, first of all, by socio-philosophical foundations, in particular, ideas about the cyclical nature of social development, the initial multidimensionality and diversity of phenomena and processes of the social world, etc. The sociocultural approach, understood in the socio-scientific sense, presupposes, first of all, the identification and comprehensive study of the institutional and non-institutional aspects of social life.

References

1. Bernárdez E. Some reflections on the origins of cognitive linguistics. *Journal of English Studies*. Spain, University of La Rioja. Vol 1, 1999. P. 9–27.
2. Chatterjee A. Language and space: Some interactions. *Trends in Cognitive Sciences*, 5, 2001. P. 55–61.
3. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago and London. Chicago University Press. 2008. 242 p.
4. Rosch E.H. Cognitive representation of semantic categories. *Journal of Experimental Psychology*. 1975. Vol. 104. P. 192–233.
5. Stenning K. Methodical semanticism considered as a history of progress incognitive science. 1988. P. 234–235.
6. Wilde Oscar. *The Picture of Dorian Gray*. Random House, 2004. 272 p.

Summary

This paper is devoted to the cognitive and sociocultural analysis of idioms in Oscar Wilde's novel “The Picture of Dorian Gray”. Attention is focused on the investigation of the main character Dorian Gray's inner life, the problem of mutual understanding and harmony with his friends and the character himself: mainly his attitude to life, creativity, morality, id est combination of the ideal and the material.

Key words: *cognitive linguistics, linguistic culturology, communicative behavior, idioms, concept, strategy, tactics.*

THE CONCEPT OF FAITH IN THE IRISH MENTALITY
(on the poetic texts by William Butler Yeats)

Анотація. Стаття присвячена концептуальним особливостям соціального англomовного спілкування носіїв ірландської культури. Увагу зосереджено на концептах віри та добра, які лежать в основі базових ціннісних орієнтирів ірландців. Автор досліджує мовні засоби, що регулярно вживаються для реалізації вказаних концептів на практиці.

Ключові слова: когнітивна лінгвістика, лінгвокультурологія, комунікативна поведінка, концепт, віра, добро, мораль.

In cognitive linguistics which deals with the ways of acquiring, processing, storing and using information that has been verbalized the data obtained from the other fields of research (cognitive psychology, psycholinguistics, semiotics, ethnography, etc.) are widely used in case these data help to explain language phenomena. And, vice versa, the results obtained by cognitive linguistics can become helpful for some other domains of science. In general, all the branches of cognitive science are to be contributed by joint effort to solving the most urgent problem: to verify the principles underlying the structures of human thought, especially the core of it manifested through language [1; 3].

The Aristotelian tradition produced many of the elements of what is widely thought of as “the traditional view” of concepts [1].

As we know language is an integral part of cognition which reflects the interaction of cultural, psychological, communicative, and functional considerations, and which can only be understood in the context of a realistic view of conceptualization and mental processing. The cognitive analysis of my paper includes the structural characteristics of natural language categorization and the relationship between language and thought. And our analysis also coincides with an analysis of discourse.

O. S. Kubryakova says that concept is the means of the explanation “mental resources” of the human consciousness [3]. V. A. Maslova regards concept as “mental essences”. The notion concept contains the cultural aspect,

where the role of the language is a secondary one. Another approach considers semantic sign as the unique means of forming contents of concept. Also there is the idea of concept as the mediator between words and reality [3].

There are such main principles that delineate the idealized traditional conception of concepts as: 1) concepts are sub-components of thought contents. Such contents type propositional mental events and abilities that may be common to different thinkers or constant in one thinker over time; 2) in being components of thought contents, and ways of thinking, concepts are representational or intentional; 3) definitions associated with concepts fix necessary and sufficient conditions for falling under the concept. They give the essence, or if not essence at least the most fundamental individuating conditions, of the entities that the concept applies to; 4) concepts are commonly expressed in language. They constitute meanings of the speaker's words [1; 3].

A traditional consideration in favor of this view was expressed by Aristotle: thoughts are the same for all men, but languages vary [1].

William Butler Yeats's narrative simplicity is the powerful instrument with the help of which he shows reality and non-reality. The language of his works is simple. William Butler Yeats seldom uses complex allegories. His style captures not only the imagination but also the hearts of his readers. His message is an eternal one: human being is in a constant searching of oneself. During this search a person meets the Good and the Evil, which are always going hand in hand. We cannot determine what the Good is in its universal sense and how could it be that the Good can cause more the Evil than the Evil itself. So how does it work? If we ask anyone to determine these two everlasting notions as the Good and the Evil, we will see that it is not easy to combine all the aspects of them into one full concept. Many men many minds, with time the cognition of these notions may be changed as human minds are changing constantly.

Our *aim* is to perceive and analyze the concept FAITH as the principal constituent of the notion the Good.

One of the most important and absolutely necessary parts of human's creative process is acquiring knowledge: *“At best, only a limited value, In the knowledge derived from experience. The knowledge imposes a pattern, and falsifies. The only wisdom we can hope to acquire. Is the wisdom of humility: humility is endless?”* [4, p. 131–171].

FAITH, according to the above-mentioned classification is characterized by a feature of restriction. FAITH is the whole that serves for the part of this world, for the person. So, the person and especially his heart is that container for the content FAITH that produces the struggle against the whole world. FAITH is the impulse for the human to continue the eternal search for the Good. Undoubtedly FAITH is not separated from the world, it exists in this world and the place for its search is the world itself. And the exact place for it we find in the human's heart. The results of this invisible fighting can be controlled by the human's heart. The results of this invisible fighting can be controlled by the human's heart only, whether it fails or wins. The author expresses his own attitude to the concept FAITH in the following lines:

*“Grant us thy peace. I have walked many
Years in this city. Kept faith and fast”* [4, p. 179].

The author doesn't use the word “faith” any more, but in one of his works, “Ash-Wednesday”, we can find many expressions. They emphasize the author's religious belief, for example: “... *And pray to God to have mercy upon us. Lord, I am not worthy*” [4, p. 185].

So, we may conclude that FAITH causes the effect of never ending struggle and keeps the hope in person's power alive. FAITH comprises the features of pejoration, exaggeration and expressiveness being concentrated in this notion. Linguistic world is a mode of reflection of reality in the consciousness of human beings: it means perception of this reality through the prism of linguistic, cultural and notional peculiarities; peculiar to a certain linguistic group of people; and interpretation of that world while following the national conceptual and structural cannons.

Thus, the concepts that govern our thoughts are not just matters of the intellect. The concepts structure what we perceive, how we get around in the world, and how we relate to the others. Our conceptual system thus plays the central role in defining our reality. Since communication is based on the same conceptual system that we use in thinking and acting, language is an important source of evidence for what that system is like.

References

1. Burge T. Metaphilosophy. Concepts, Definitions, and Meaning. 1993. Vol. 24, No. 4. P. 309–325.

2. Kubryakova E. S., Demyankov V. Z., Pankrats U. Y. Short dictionary of cognitive terms. M., 1997. 245 p.

3. Maslova V. A. Cognitive linguistics: School appliance. M.: Tetra System, 2004. 256 p.

4. Yeats W.B. The Second Coming. New York: Washington Square Press/Pocket Books, 2012. 255 p.

Summary

This paper is devoted to the conceptual peculiarities of the social Irish-English-speaking communication culture representatives. Attention is focused on the concepts of good and faith, which constitute the background of the basic value of Irish guidelines. The author examines linguistic means that are constantly being used for realization of mentioned concepts in practice. All the verbally embodied components of the concept faith are analyzed on the basis of interpretation of conceptual structures represented by socio-cultural experience.

Key words: *cognitive linguistics, linguistic culturology, communicative behavior, concept, strategy, good, faith, choice, moral.*

УДК 37.091.33:811.111]:004

*О.К. Іваськова,
студентка 4 курсу факультету іноземної філології*

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У статті розглянуто основні характеристики інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчанні англійської мови. Досліджено передумови виникнення ІКТ, особливості їх функціонування, здійснено аналіз щодо практичного застосування.

Ключові слова: методика, метод, традиційні методи, альтернативні методи, ІКТ.

Методика навчання – це одна з галузей педагогіки, що є окремим розділом теорії навчання і розглядається, як спосіб організації практичної та теоретичної діяльності учасників навчального процесу, зумовленого особливостями та закономірностями змісту навчального предмета.

Методика містить в собі вужче поняття – “метод”. Метод – це взаємопов’язана діяльність вчителя та учня, спрямована на засвоєння учнями системи знань, умінь і навичок, їх виховання та загальний розвиток.

Перші методи навчання почали з’являтися ще за часів Стародавніх цивілізацій: Греції, Риму та Єгипту. У ці періоди виникли такі методи, як: натуральний, перекладний, прямий, усний (метод Пальмера), аудіо-лінгвальний, аудіо-візуальний та когнітивний. Сучасна дидактика об’єднує їх усіх єдиним поняттям – традиційні методи навчання.

Однак з розвитком суспільства та зміною людських потреб, на зміну традиційним методом прийшли сучасні, яким дали назву – альтернативні [2, с. 4]. Серед них виділяють наступні: *Total Physical Response (TPR)*, *Situational Language Learning (SLL)*, *Task-based learning (TBL)*, *Presentation-Practice-Production (PPP)*, *Lexical Approach*, *Functional Approach*, *Grammar-Translation Approach*, *Guided discovery*, *Content-based learning*, *Content and Language Integrated Learning (CLIL)*, *Communicative Approaches* [5, с. 61-75].

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується застосуванням засобів інформаційних технологій у багатьох сферах життєдіяльності людини, і сфера освіти не є виключенням. Ми живемо в епоху інформатизації і розвитку освітнього процесу з використанням дистанційних технологій навчання, тому сьогодні доцільним є раціональне поєднання класичних методів навчання з сучасними, або ж повний перехід на новітні методи, які звісно ж, асоціюються з мережею Інтернет, стільниковим зв’язком, комп’ютерами, ноутбуками, планшетами, телефонами та іншими гаджетами. Такий шлях розвитку безумовно вважається кроком до модернізації освітньої системи.

“*Digital natives*”, так прийнято називати теперішнє покоління учнів. Для сучасних підлітків безумовно звичним є повсякденне використання різноманітних засобів ІКТ, тому залучення цих технологій у навчальний процес позитивно впливає на мотивацію і зацікавленість учнів, а також є найефективнішим способом урізноманітнення занять [4, с. 8].

ІКТ – це сукупність методів, засобів і прийомів, що використовуються в освітньому процесі з метою підвищення ефективності різних видів діяльності.

На уроках англійської мови за допомогою використання ІКТ можна вирішувати такі дидактичні задачі [3, с. 14-18]:

- вдосконалювати уміння читання текстів різної складності;
- формувати навички аудіювання, шляхом використання аудіо-записів;
- вдосконалювати уміння грамотного писемного мовлення;
- поповнювати активний і пасивний словниковий запас;
- виховувати етикет мовлення;
- ознайомлювати учнів з культурними особливостями країни, мова якої вивчається;
- поглиблювати знання з граматики за допомогою online тестів;
- формувати мотивацію пізнавальної діяльності учнів;
- формувати глобальне, критичне, творче мислення;
- заохочувати учнів до навчальної діяльності;
- урізноманітнювати види роботи в процесі занять.

У процесі роботи з ІКТ, ми дослідили можливість використання різноманітних інтернет-платформ подачі та перевірки лексики, для розвитку рецептивних навичок (слухання та читання), для розвитку продуктивних навичок (письмо та говоріння), для вивчення і відпрацювання граматичних структур. Найперспективнішими з них ми вважаємо такі: Zoom, GoogleMeet, Quizlet, Kahoot, WordWall, LiveWorksheets, Starfall, Moodle, Padlet, Flipgrid, Answergarden, Slido, NearPod, MindMeister, EdPuzzle, Wonder.me, YouTube, BritishCouncil, BBC Learning English.

Усі ці платформи можуть бути використані в процесі проведення онлайн та офлайн занять, самостійних робіт і для домашнього завдання. Ми можемо застосовувати їх на різних етапах уроку: подачі матеріалу, відпрацювання набутих знань, умінь і навичок, закріплення та контролю вивченого.

Після вивчення теоретичного матеріалу з теми ми вирішили попрацювати з кожною із платформ та створити власні завдання із застосуванням ІКТ. На основі їх аналізу розробили рекомендації щодо їх застосування на різних етапах уроку.

Аналізуючи ІКТ на уроках англійської мови ми дійшли висновку, що ІКТ виконують комунікативну, соціальну, культурну та лінгвістичну функції.

Отже, ІКТ – це явище в освітньому процесі, яке включає в себе сучасні методи навчання, пов'язані з використанням здобутків

технологічного прогресу. ІКТ стрімко увірвались в освітній процес з появою мережі Інтернет, електронних засобів передачі інформації та дистанційних технологій навчання і продовжують зберігати передові позиції серед відомих методів навчання.

Щороку, їхня популярність зростає не лише за кордоном, але й на теренах нашої держави. Такий попит спричиняє появу і розвиток найновітніших методів навчання, які забезпечують високий рівень мотивації та зацікавленості вивчення мови серед учнів, а також розвивають кругозір і підвищують ефективність засвоєння знань в цілому [1, с. 192].

Однак запровадження ІКТ в освітній процес спричиняє й негативні наслідки для підростаючого покоління. Слід зауважити, що при некоректному застосуванні ІКТ та гаджетів зокрема, учні можуть бути не завжди налаштовані на навчання. Крім того не варто зводити заняття суто до роботи з комп'ютером, так як втрачається живе спілкування, що несе негативний вплив. Тому, на нашу думку, варто організувати навчальний процес таким чином, щоб різні види діяльності органічно поєднувались і змінювались між собою.

І все ж, попри слабкі сторони, застосування ІКТ дає можливість вчителю урізноманітнити традиційний хід уроку і зробити заняття яскравішим, що забезпечує більший рівень концентрації уваги в учнів.

ІКТ на уроках англійської мови є досить актуальною, популярною, цікавою і необхідною для аналізу темою у наш час, оскільки вивчення іноземних мов залишається одним із найперспективніших і найпопулярніших напрямків освіти в Україні.

Список використаних джерел

1. Захарова І. Г. Інформаційні технології в освіті: посібник для студентів. М.: Видавничий центр "Академія", 2003. С. 192.
2. Кремень В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті і формування інформаційного суспільства. Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах, 2006. № 6. С. 4.
3. Мороз І.М. Використання мультимедійних технологій у вивченні іноземної мови: Англійська мова та література, 2013. №24. С. 14-18.
4. Собчук-Ліва А.А. Використання інформаційних технологій у викладанні: Англійська мова та література, 2012. №27. С. 8-9

5. The TKT Course. Module 1, 2 and 3: official preparation materials for TKT/Marry Spratt, Alan Pulverness, Melanie Williams: Cambridge University Press, 2011. 256 p.

Summary

The article is aimed at characterizing the information and communication technologies (ICT) in English language teaching. The background of ICT is considered, the features of their functioning are explored, the practical application is analyzed. One of the tasks of our research was to create our own tasks with the use of ICT.

Key words: *methodology, method, traditional methods, alternative methods, ICT.*

УДК 811.111'373:070

*В.С. Коновальчук,
студентка 3 курсу факультету іноземної філології*

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОЛОРОНІМІВ “BLACK” І “WHITE” В АНГЛОМОВНИХ МЕДІАТЕКСТАХ

Анотація. Стаття присвячена основним значенням стійких фразеологічних виразів з колоронімами *black* і *white*, їх вживання в англomовних медіатекстах. Величезний смисловий та експресивний потенціал колоронімів дозволяє створювати семантично повноцінні та стилістично різноманітні медіатексти.

Ключові слова: *фразеологічні одиниці, колоронім, колір, медіатекст.*

Фразеологічні одиниці відображають у своїй семантиці довгий процес еволюції культури окремого народу, допомагають скласти образ/ частину образу того чи іншого народу, пізнати його звичаї та цінності, «дивитися» на світ його очима. Фразеологізми – самобутня форма реєстрації національного досвіду носіїв мови, яскраве відображення екстралінгвістичної дійсності.

Різними аспектами питань фразеології займалося чимало вчених серед яких Н.Н. Амосова, О.В. Кунін, А.І. Смирницький, В.Н. Телія, В.В. Виноградов, А.Р. Cowie, G. Knappe, A. Makkaï, R. Moon.

Фразеологізми з елементами кольоропозначень як елемент мовної дійсності зацікавили дослідників не так давно, через здатність створювати експресивно-образні смисли (семантика колоронімів несе в собі додатковий оцінний імпульс). Фразеологізми з компонентами позначення кольору виступають мікроконтекстами, в яких назви кольорів вживаються в поєднанні з певними лексемами, сприяють закріпленню і формуванню як колірних універсалій, так і колірних етнічних стереотипів і еталонів [2, с. 348].

Колороніми можна досить часто зустріти у сучасних медіатекстах, адже вони додають емоційності та експресивності тексту, про що наголошують дослідники [3, с. 269]. Англomовний медіапростір стимулює процес творення нових фразеологізмів з елементами кольоропозначень. Таке середовище сприяє закріпленню та розповсюдженню нових фразеологічних одиниць, насамперед відбираючи найбільш повторювані, вдалі та стійкі.

Так, чорний колір є найпопулярнішим і найпродуктивнішим для створення колірних фразеологізмів, «негативний, злісний, фатальний – головна символічна функція фразеологізмів, що містять у своєму складі компонент *black*. Негативна функція фразеологізмів з компонентом *black* проявляється у широкому спектрі» [1, с. 65]. Всім відомий *blacklist* – список людей, країн тощо, яких певна влада чи група вважає неприйнятними, яких слід уникати: «*The United States has added drone maker DJI and seven other Chinese companies to an investment **blacklist**, raising even more pressure on businesses in the world's second largest economy*» [6].

Ідіома *black market* використовується для позначення нелегального ринку, на якому здійснюються незаконні продажі-купівлі – «*Northern Ireland is the gateway for a multi-million pound **black market** in puppies into Great Britain, according to an investigation by BBC NI's Spotlight programme*» [4], а фразеологізм *blackout* – час, коли за законом все світло повинне бути вимкнене, або коли немає світла чи електроенергії через збій електрики. Тут *black* не несе негативного значення, а просто пов'язаний зі своїм лексичним значенням і відсутністю світлового потоку від об'єкта: «*Winter storm disrupts travel and causes power **blackouts** in Texas*» [8].

На протиположності чорному білий колір асоціюється з позитивним, світлим та чистим початком, причому описує як фізичні, так і духовні аспекти людини чи явища [1, с. 68]. Недарма словосполучення *white lie*

вживається для позначення брехні, яку говорять для того, щоб бути ввічливим або щоб хтось не засмутився через правду: «*Sir Alex Ferguson: Keith Gillespie says former boss told 'white lie' to get him a pay rise with Newcastle*» [5]. Здебільшого білий колір асоціюється зі снігом та зимовим часом – я «*Forty years ago, Wales woke up on Christmas Eve to the start of a very white Christmas*» [7].

Таким чином, в англійській медіакulturі чорний і білий кольори позначають цілком протилежні властивості і поняття. Такого роду поляризація акцентує наявність соціальних, етнічних протиріч (часто незручних для обговорення), носить інформативний, уточнюючий характер та, найголовніше, слугує вираженню найвищого ступеню образності.

Список використаних джерел

1. Воевода Е.В. Цветовосприятие и ассоциативные поля в русском и английском языках. Научный Вестник. № 2. 2012. С. 113-123.

2. Кунин А.В. Курс фразеологии современного английского языка. 3-е изд., стереотип. Дубна : Феникс+. 2005. 488 с.

3. Яцимірська М., Драган М. Медіатекст як продукт журналістської творчості (психолінгвістичний аналіз логічного сприйняття та емоцій). Вісник Львів. УНТУ. Серія: Журналістика, Вип. 30. 2007. С. 267–276.

4. NI the 'gateway' for black-market puppy trade across GB. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-58973629> (дата звернення: 06.04.2022).

5. Sir Alex Ferguson: Keith Gillespie says former boss told 'white lie' to get him a pay rise with Newcastle. URL: <https://www.bbc.com/sport/football/53395349> (дата звернення: 06.04.2022).

6. US adds drone maker DJI and 7 other Chinese companies to investment blacklist. URL: <https://edition.cnn.com/2021/12/16/tech/dji-us-investment-blacklist-intl-hnk/index.html> (дата звернення: 06.04.2022).

7. White Christmas: When Wales woke to a month's worth of snow. URL: <https://www.bbc.com/news/av/uk-59768669> (дата звернення: 06.04.2022).

8. Winter storm disrupts travel and causes power blackouts in Texas. URL: <https://www.bbc.com/news/av/world-us-canada-60258615> (дата звернення: 06.04.2022).

Summary

The article is aimed at major meanings of steady phraseological units with color names 'black' and 'white', their usage in English media texts. The enormous and expressive potential of color names helps to create semantically full-fledged and stylistically different mediatexts.

Key words: *phraseological units, color, color denomination, media text.*

УДК 373.013.3:811.111

*А. В. Норкіна,
магістрантка 1 курсу факультету іноземної філології
Т. В. Сторчова,
кандидат педагогічних наук, доцент*

РОЛЬ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Анотація. У статті розглянуто аспекти неформальної освіти у формуванні англomовної компетентності. Виділено тенденції неформальної освіти в Україні як відображення освітніх потреб суспільства та спрогнозовано перспективи застосування методів неформального навчання у розвитку формальної освіти.

Ключові слова: неформальна освіта, формальна освіта, англomовна компетентність, заклад загальної середньої освіти III ступеня.

Поняття «неформальна освіта» увійшло до наукового обігу наприкінці 1960-х рр. Неформальну освіту розглядають як форму освіти дорослих (А. Гончарук, Н. Горук, С. Зінченко, Н. Мартинова, Н. Сулаєва, Л. Тимчук); як умову реалізації концепції неперервного навчання (Н. Верхоглядова, В. Давидова, Ю. Деркач, М. Лещенко); як синонім позашкільної або позааудиторної навчально-виховної діяльності (Т. Кристопчук, В. Стрижалковська, І. Яковлева); як неструктурований, безсистемний та нецілеспрямований процес пізнання нового або об'єднання за інтересами (С. Закревська, Г. Нестеренко, О. Тишкова) [6].

Відповідно до Міжнародної стандартної класифікації освіти (МСКО 2011 р.) та ст. 8 Закону України Про освіту (2022 р.) [5]

неформальна освіта є інституціолізованою, цілеспрямованою, спланованою особистістю або організацією, яка, як правило, реалізується за освітніми програмами, що забезпечує надання освітніх послуг і не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, проте може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій.

Для української наукової думки поняття неформальної освіти є інноваційним, воно прийшло до нас з англійської літератури як результат поширення, апробації та підтвердження ефективності досвіду неформального навчання для створення умов як соціально-економічного розвитку держави, так і соціально-психологічного благополуччя окремих категорій населення [6]. Масштаби додаткового неформального навчання в Україні є доволі значними на етапі переходу від повної загальної середньої до вищої освіти, а збільшення академічної конкуренції, насамперед за місця держзамовлення, сприятиме щорічному загостренню проблеми якості шкільних освітніх послуг.

Метою статті є обґрунтування передумов функціонування неформальної освіти у формуванні англійської компетентності старшокласників. Визначена мета передбачає вирішення таких завдань: 1) дослідити основні потреби суспільства на функціонування неформальної освіти; 2) визначити ті навчальні ресурси та інформаційно-комунікаційні технології, яка позитивно впливають на формування іншомовної комунікативної компетентності та домінують у сфері неформальної освіти.

Функціонуючи поза межами формальної освіти, неформальна освіта позбавлена від жорстких правил, регламентів й узгоджень, орієнтується на конкретні освітні запити різних соціальних, професійних, демографічних груп населення. Позитивною характеристикою неформальної освіти є те, що вона допомагає учням, які повільно засвоюють обов'язковий обсяг знань, не відставати від своїх однолітків, здібним учням досягати вищого рівня володіння матеріалом, а вчителям, відповідно, створювати більш однорідний навчальний план. Неформальна освіта забезпечує подолання дискормфарту й дисбалансу визначеної суперечності між психологічними та соціальними потребами. Це відбувається завдяки особливій атмосфері комунікацій у системі неформальної освіти, що не передбачає жорстких рамок та ролей щодо суб'єктів навчання й виховання [4].

Згідно з Держстандартом ціллю навчання англійської мови є формування іншомовної комунікативної компетентності (ІКК). Відповідно до концепції «Нової української школи» наголошується, що серед ключових компетентностей, якими мають оволодіти учні, важливе місце займає спроможність школярів спілкуватися іноземними мовами, що проявляється в «умінні належно розуміти висловлене іноземною мовою, усно і письмово висловлювати і тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання і письмо) у широкому діапазоні соціальних і культурних контекстів», «умінні посередницької діяльності та міжкультурного спілкування» [3]. Одними із завдань неформальної освіти є удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей, підвищення рівня володіння іноземними мовами та крос культурними комунікаціями, що відповідає меті навчання англійської мови.

Згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти виділяють три категорії (А, В, С) та 6 рівнів володіння іноземною мовою (A1, A2; B1, B2, C1, C2). За умовами навчальної програми з іноземних мов, наприкінці одинадцятого класу учні закладу загальної середньої освіти мають досягти рівня B1. Відповідно, рівень B1 лежить в основі програми зовнішнього незалежного оцінювання з іноземних мов. Проте дані соціологічних досліджень свідчать, що переважна більшість старшокласників, першокурсників та батьків переконані, що шкільної підготовки недостатнього для успішного складання зовнішнього незалежного оцінювання. Стільки ж респондентів вважають, що необхідно наймати репетиторів для підготовки до іспитів. У 2006 році близько 80 % студентів-першокурсників повідомили, що під час останнього навчального року у школі вони користувалися послугами репетиторів, на початку 2016 року – 60 % студентів [2, 6]. За висновками міжнародних моніторингових доповідей, найзатребуванішими навчальними дисциплінами додаткової освіти є ті, що сприяють переходу з одного рівня освіти до іншого, а у багатьох країнах світу, в тому числі і в Україні, одне із перших місць за популярністю посідає англійська мова [1].

Для дітей старшого шкільного віку важливим є спосіб подачі матеріалу, що повинен бути водночас інформативним, результативним та оригінальним. Враховуючи соціально-психологічні особливості старшокласників, навіть лексичні навички доцільно формувати не лише

за допомогою автентичних засобів традиційного навчання (довідників, словників, підручників з англійської мови), але й інформаційних електронних технологій (Internet-ресурсів, мобільних додатків, навчальних комп'ютерних ігор тощо). Ефективність засвідчує змішане навчання, до якого відносяться вебінари, конференц-дзвінки, живі або онлайн-сесії з репетиторами, інструкторами, використання чатів, електронної пошти, блогів, подкастингу, соціальних мереж, YouTube, Skype і веб-дошки тощо. Форми неформальної освіти насичуються діалогічними методами: дискусії, дебати, кейс-навчання, моделювання проблемних ситуацій, порт-фоліо, читання, ігри (ділові, рольові), консультації, інноваційні освітні технології. Ефективність впливу зазначених форм і методів організації неформальної освіти визначається їх опорою на внутрішні потреби особистості в самоактуалізації, саморозвитку та самореалізації. Згадані методики та способи формування англійської компетентності широко використовуються в умовах неформальної освіти. Отже, простежуємо загальноосвітню тенденцію сьогодення – рух до зближення і взаємодоповнення формальної та неформальної освіти замість конкуренції між ними. Неформальна освіта може бути полігоном для випробування методик та інструментів, котрі згодом може взяти на озброєння формалізована освіта.

На сучасному етапі функціонування школи та поступовому її переході до нового реформованого стану, неформальна освіта залишається невід'ємною складовою навчання учнів старшої школи: вона заповнює пробіли в знаннях і дозволяє сконцентрувати увагу учнів на предметі, який був обраний для глибшого вивчення. Засади неформальної освіти уособлюють ідеали НУШ: а саме практично втілюють сучасні ідеї організації як навчального процесу, так і навчального простору, цілей навчання. Застосування власних методик, творчого підходу, сучасних дидактичних матеріалів, робота в невеликих групах чи індивідуально, створення ненапруженої комфортної обстановки в класі, високий рівень лояльності вчителів і, головне, високий рівень мотивації від самого учня через цілеспрямований вибір предмету для вивчення у більшості випадках, – сприяють ефективному навчанню та індивідуальному підходу. Крім того, висока конкуренція серед провайдерів неформальної освіти виступає стимулюючим фактором для вдосконалення власних освітніх послуг. Таким чином на

даному етапі і в подальшій перспективі використання неформальної освіти може виступати ефективним майданчиком для впровадження нових методів навчання. З іншої сторони, неформальна освіта може виступати допоміжним ресурсом у формуванні англомовної компетентності для учнів, що потребують цього через індивідуальні навчальні потреби та особливості.

Список використаних джерел

1. Ващенко Л. С. Феномен додаткового навчання (репетиторство): причини та результати. Педагогічні науки. 2020. Вип. 147. С. 21-29.

2. Звіт «Вплив соціально-економічного середовища на результати навчання учнів (вихованців) загальноосвітніх навчальних закладів». 2016. URL: (дата доступу: 03.04.2022 р.).

3. Концепція «Нова українська школа». Міністерство освіти і науки України. 27.10.2016. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html> (дата доступу: 25.03.2022 р.).

4. Павлик Н. П. Теорія і практика організації неформальної освіти молоді: навчальний посібник. Житомир : Видавництво ЖДУ імені Івана Франка, 2017. 164 с.

5. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 38-39. Ст. 8.

6. Education in a Hidden Marketplace: Monitoring of Private Tutoring / Education Support Program (ESP) of the Open Society Institute. Budapest : 2006. 355 p. URL: https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/hidden_20070216.pdf (дата доступу: 06.04.2022 р.).

Summary

The article considers aspects of non-formal education in the formation of English-language communicative competence, trends in non-formal education in Ukraine as a reflection of the educational needs of society and highlights the application of non-formal learning methods in the development of formal education.

Key words: *non-formal education, formal education, English-language competence, senior high school.*

ГІДРОНІМИ КЕЛЬТСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ В БРИТАНСЬКОМУ ВАРІАНТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У статті проаналізовано гідроніми кельтського походження в британському варіанті англійської мови. Ця група топонімічної лексики є однією з найдавніших в системі запозичень і відображає особливості світосприйняття оточуючого світу кельтськими племенами.

Ключові слова: запозичення, кельтські племена, топонім, гідронім.

Мова, як невід'ємна частина культури, містить у собі різні пласти лексики, набуті в результаті її становлення. Будучи формою відображення концептосфери британців, дані пласти є цінним джерелом вивчення культури нації. Не всі вони вивчені однаково глибоко. Зокрема, питома вага кельтського субстрату в британському варіанті англійської мови є незначною і складається з невеликої кількості розрізнених запозичень. Серед кельтських запозичень найпомітніше місце займають топоніми, зокрема, гідроніми.

Системне дослідження проблематики запозичення слів за останні десятиліття набула особливої актуальності. Проблему процесів запозичення поглиблено в наукових розвідках таких лінгвістів, як Я. Бельмаз [3], В. Бялик, О. Ворохта [1], А. Дмитрук [3], Н. Макаришин [4], А. Мілс [5] та ін.

Метою статті є аналіз функціонування гідронімів кельтського походження в британському варіанті сучасної англійської мови.

Гідроніми – це назви водних об'єктів (річок, озер, морів, заток, проток, каналів тощо), які мають високу лінгво-історичну цінність, тому що назви водних об'єктів зберігаються століттями і тисячоліттями і мало піддаються змінам. У гідронімії фіксуються природні реалії, специфіка освоєння території, світосприйняття людей, етнокультурні й етномовні контакти і менталітет народу [2, с. 42]. Завдяки аналізу гідронімів вчені можуть простежити етнічні та міграційні процеси на прилеглий території, шляхи заселення та напрямки міграції народів, виявити контакти та системні зв'язки між різними етносами та історичну зміну

одного етносу іншим, відтворити географічні умови місцевості, історичні події, етнолінгвістичне минуле народу. Гідроніми становлять значний пласт топонімічної лексики сучасного варіанту англійської мови.

На становлення гідронімічної системи англійської мови значний вплив мав процес запозичення, зокрема з кельтських мов. Під останніми розуміють групу споріднених мов, які входять до індоєвропейської мовної сім'ї. Колись на кельтських мовах розмовляли великі території Західної та Центральної Європи; нині вони збереглися переважно в Ірландії, Уельсі, Бретані та Шотландії, а загалом на них розмовляє близько мільйона людей [4, с. 126].

У 400-350 р. до н. кельтські мови набули широкого поширення на Британських островах тому вважають, що багато британських топонімів мають якщо не повністю, то частково кельтське походження. Топоніми, що походять з кельтської мови, прийнято вважати споконвічними. А. Дмитрук і Я. Бельмаз заперечують усталене твердження про незначні запозичення з кельтської групи мов, яке стосується тільки появи нових слів і географічних назв. На думку дослідниць, вплив кельтської мови на англійську мову був більш помітним, що відбилося не тільки на лексиці, а й на граматичному та синтаксичному рівні запозичень [3, с. 181]

Нині відомо шість територій, заселених носіями кельтської культури та кельтських мов. Такими вважаються: Бретань (Breizh), Корнуолл, Ірландія (Éire), Острів Мен (Mannin), Шотландія (Alba) та Уельс (Cymru). На кожній із цих територій говорили раніше або говорять сьогодні однією з кельтських мов. Крім того, райони північної частини Піренейського півострова, наприклад, Галісію, іноді також вважають кельтськими через унікальну культуру регіону, але в наш час кельтськими мовами там не говорять.

Топоніми кельтського походження активно використовувалися для створення гідронімів. Найбільша кількість кельтських топонімів, у тому числі гідронімів, спостерігається на півночі та заході британських островів (особливо Уельс та Корнуолл). У Корнуоллі поширеними кельтськими елементами є префікси *tre* -, *pen* -, і *lan* -. В Уельсі – префікс *llan*-. У графстві Камбрія кельтські топоніми здебільшого відбивають ландшафтні особливості місцевості (наприклад, гори *Helvellyn* і *Blencathra*). Кельти дали назви багатьом річкам, таким як *Ehen* та *Cocker*. У Північній Шотландії елементи гідронімів мають гаельське походження, наприклад *loch* (позначення озера) та *glen*. Наведемо кілька прикладів кельтських елементів та їх значення: *aber* – гирло річки,

злиття річок (*Aberystwyth, Aberdyfi, Aberdeen, Aberuthven*); *loch* – озеро (*Loch Tummel, Loch Ney*). Префікс *inver-* означає «устя, злиття річок». Кельтське слово *over* зі значенням «берег» увійшло до складу гідроніма *Wendover*. Кельтські сліди простежуються у сучасних англійських назвах багатьох водних об'єктів у графстві Дербішир – річка *River Derwent*, водосховище *Derwent Reservoir*, село *Derwent*, район національного парку *Upper Derwent Valley*.

Перші гідронімічні найменування на території Великобританії – назви докельтського походження, серед яких назви річок *Humber, Colne, Itchen, Wey* та *Ouse* (епоха неоліту). Аналіз *Oxford Dictionary of British Place Names* дає підстави стверджувати, що номінації кельтського походження найчастіше зустрічаються серед назв британських річок (*Avon, Axe, Dee, Derwent, Don, Esk, Exe, Frome, Loughor, Peover, Severn, Thames, Trent, Usk*) [5].

Кельтське слово *eas* – «водоспад» представлений у таких гідронімах як *Alltan Eas Mhòir, Eas a' Bhàinne*. Деякі гідроніми є нічим іншим, як точними копіями номінального іменника. Наприклад, *Ouse* – струмок, потік; *Thames* – «темна річка»; *Wendover* – «біла річка»; *Derwent/Darent/Dart* – «дубова річка»; *Andover* – «ясенова річка»; *Trent* – «річка, що приносить повені».

Дві кельтські лексеми *Avon* і *Ex* (іноді у різній формі), що означає «вода», найчастіше зустрічаються в назвах англійських річок. У Британії налічується 14 рік з назвою *Avon*. *Ex* також означає «вода», сьогодні лексикографічні джерела фіксують понад 20 потоків, які у своїй назві мають цю морфему [4, с. 127]. Так, в *Exeter* протікає *Ex*, в *Axminster* назва трансформується в *Ax*, в *Ox* – в *Oxford*, *Ux* – в *Uxbridge*. На сході та в Йоркширі – це *Ouse*, у Шотландії – *Esk*, в Уельсі – *Usk*.

Варто зауважити, що в кельтських гідронімах переважно фіксується зворотний порядок елементів: компонент, що позначає головний об'єкт (річку, озеро, заплаву тощо) стоїть першим, як-то у гідронімі *Aberdeen* (місто) основним елементом є *aber-* (вустя річки), а загальне значення топоніма – гирло річки *Dee*.

Кельтські сліди фіксують навіть у назві англійської столиці *London*. Сучасна назва походить від латинського слова *Londinium*. Проте Д. Міллс у словнику Британських географічних назв (*Oxford Dictionary of British Place Names*) зазначає, що нині немає єдиної думки щодо походження цього топоніму. Лінгвістами висувалося багато гіпотез. Одна з гіпотез стверджує, що назва міста має латинське коріння та утворена від римського слова, що означає «шалений». Інша версія

стверджує латинське походження топоніма, який походить від слова *Lond*, що означає «дикі (тобто заросле лісом) місце». Але, на думку Д. Міллс, найбільш ймовірною є гіпотеза про кельтське походження. Топонім складається з двох слів: *Llyn* (озеро) і *Dun* (зміцнення). У давнину місто було фортецею і в кельтський період воно називалося *Llyndid* [5, с. 45].

Таким чином, аналіз гідронімів, які увійшли у сучасний британський варіант англійської мови, засвідчив, що незначна їх кількість має кельтське коріння. При цьому стародавні назви водних об'єктів певною мірою відображають світосприйняття народу, тобто досить конкретне мислення кельтів, їх тісний зв'язок з природою, усвідомлення себе як невід'ємної частини навколишнього світу, важливість міфології, прагнення зберегти традиції, що тягне за собою збереження давніх кельтських слів. Кельтські запозичення-гідроніми відбивають образ об'єкта, його опосередковане сприйняття у свідомості стародавнього кельта, що також впливає на осмислення цього об'єкта сучасною людиною. Так, увібравши мовні, географічні, історичні, міфологічні дані, гідронім несе культурну інформацію. Правильна інтерпретація стародавньої культури та її спадщини важлива як для розуміння світогляду народу (давнього чи сучасного), і у світлі повернення до культурних джерел.

Список використаних джерел

1. Ворохта О.М., Бялик В.Д. Етимологічний склад англійської топонімії Великої Британії. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Вип. 10. Т. 1. С. 59–62.
2. Олейнікова Г. Гідроніми як невід'ємні маркери мовної картини світу. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*: збірник наукових праць. Серія «Філологічні науки». Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2019. Вип. 44. С. 41–46.
3. Dmytryk A. Yu., Belmaz Ya. M. Borrowings in English from the Celtic group. *Суспільні науки в Україні та світі* : матеріали 12-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 17 листопада 2017 р., м. Краматорськ. Вінниця : Корзун Д. Ю., 2017. С. 180–182.
4. Makaryshyn N. Celtic language elements in the place names of Ireland. *Іноземна філологія*. 2020. Вип. 133. С. 125–140.
5. Mills A. *Oxford Dictionary of British Place Names*. Oxford : Oxford University Press, 2003. 1184 p.

Summary

The article analyses the hydronyms of Celtic origin in British English. This group of place names represents one of the oldest layers of borrowings reflecting the outlook of ancient Celtic tribes.

Key words: borrowings, Celtic tribes, place names, hydronyms.

УДК 811.111'367:821.111(73)

*Л.С. Рогаль,
магістрантка 1 курсу факультету іноземної філології*

КОНСТРУКЦІЇ ЕКСПРЕСИВНОГО СИНТАКСИСУ У ПРОЗОВИХ ТВОРАХ ЕРНЕСТА ГЕМІНГВЕЯ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню стилістичних синтаксичних засобів та їх експресивного потенціалу у прозових творах Ернеста Гемінгвея

Ключові слова: експресивний синтаксис, експресія, синтаксичний повтор, полісиндетон, перерахування

Експресивність синтаксису пов'язана зі структурами, що несуть у своїй семантиці відтінок розмовного, невимушеного стилю, а також з особливим актуальним членуванням фрази, виділенням теми й реми. Виконувати експресивну функцію в конкретному тексті здатні будь-які мовно-виражальні засоби, проте в мові наявні усталені прийоми досягнення експресивності висловлюваного – тропи і фігури, і тому синтаксичні засоби експресії також пов'язані з поняттям про стилістичні фігури [4, с. 327]. Експресію синтаксичних одиниць пов'язують з «так званим аранжуванням смислів чи видозміною функціональної перспективи висловлення» [3, с. 274], що насамперед пов'язується з відхиленням від граматичних норм, використанням прийомів, до яких належать явища неповноти речень, приєднання, парцеляції тощо.

Метою нашої розвідки є дослідити стилістичні синтаксичні засоби та їх експресивний потенціал у прозових творах відомого американського прозаїка минулого століття Ернеста Гемінгвея.

Елементи експресивного синтаксису властиві художньому стилю Ернеста Гемінгвея. Автор використовує низку експресивних прийомів, таких як повтор, перерахування, вставні слова, полісиндетон, інверсія,

відокремлення, еліпсис, парцеляція тощо, які сприяють ритмізації художнього мовлення.

Синтаксичні стилістичні засоби поділяються на окремі групи з огляду на тип трансформації моделі речення: звуження моделі речення (еліпсис, називні речення, апосіопеза, асиндетон, парцеляція), розширення моделі речення (повтор, перелічення, полісиндетон, паралельні конструкції), зміна порядку слів (інверсія, відокремлення), транспозиція значення речення (риторичні запитання) [5, с. 73].

Одним з часто використовуваних засобів експресивного синтаксису у прозових творах Гемінгвея є синтаксичний повтор, що полягає в кількаразовому вживанні синтаксем, словосполучень, речень чи їх частин [2]. Беззаперечною є думка А. Загнітка з приводу того, що «повтор словоформи, словосполучення або речення є порушенням синтагматичного ланцюжка і вже цією своєю структурною особливістю спрямований на перетворення в експресивний прийом синтаксису» [6, с. 830].

Випадки вживання синтаксичного повтору у творах Гемінгвея простежуються у мовленні персонажів у повісті-притчі «The Old Man and the Sea». Наприклад, у складносурядному реченні “*He is tiring or he is resting,*” *the old man said* [9, с. 33] синтаксичний повтор знаходимо у паралельних конструкціях “He is tiring” і “he is resting”, де використовується два простих речення з повторювальним підметом та присудком у теперішньому тривалому часі. Запитальні речення “*How do you feel, hand?*” // “*How does it go, hand?*” [9, с. 24] також мають однотипні структури та елементи анафоричного повтору.

У творі також часто використано полісиндетон – стилістична фігура, побудована на повторі сполучників, які поєднують однорідні члени речення. Експресивна функція полісиндетону полягає у розгортанні тексту завдяки однотипному поєднанню синтагм-словосполучень і синтагм-речень для створення цілісної картини подій, явищ, ознак [7, с. 242].

Цитата “*He no longer dreamed of storms, nor of women, nor of great occurrences, nor of great fish, nor fights, nor contests of strength, nor of his wife*” [9, с. 10] є прикладом використання полісиндетону, адже у реченні неодноразово фігурує сполучник “nor”. Аналогічно відбувається у випадку з частим вживанням слова “and”: “*He loved green turtles and hawk-bills with their elegance and speed and their great value and he had a friendly contempt for the huge, stupid loggerheads, yellow in their armour-plating, strange in their love-making, and happily eating the Portuguese men-*

of-war with their eyes shut” [9, с. 17]. Таким чином письменник надає написаному повільного ритму та відчуття плинності, що робить мову автора виразнішою, підсилює сприйняття емоцій персонажів.

Схожу функцію виконує засіб перерахування, що характеризується експресивними можливостями. Перерахування – це стилістичний прийом, який створюється повторенням однорідних синтаксичних одиниць (окремих речень, словосполучень) і ґрунтується на синтаксичному процесі розширення – додаванні до певної синтаксичної одиниці інших одиниць, того ж синтаксичного статусу та спільного з нею синтаксичного зв’язку в структурі речення [1].

Використання однорідних членів речення можна проілюструвати у таких випадках: *“But the bird was almost out of sight now and nothing showed on the surface of the water but some patches of yellow, sun-bleached Sargasso weed and the purple, formalized, iridescent, gelatinous bladder of a Portuguese man-of-war floating dose beside the boat”*[9, с. 14], *“Just this long, drooping, uninspiring, unstuffed, unpromising old chile with the brown chupango sauce is the best”*[10, с. 14]. У наведених цитатах письменник вдається до перерахування атрибутів описаних у сюжеті речей, які виражені низкою прикметників. За допомогою засобу перерахування Гемінґвей надає емоційного забарвлення своїм описам, додаючи зображеному негативного чи позитивного смислового відтінку.

Досліджуючи використання таких засобів як повтор, перерахування та парцеляція, можна помітити, які широкі можливості та вплив на художній стиль автора має експресивний синтаксис. Завдяки використанню експресивних конструкцій репліки персонажів набувають емоційності та реалістичності, а художня мова письменника стає більш виразною та образною.

Список використаних джерел

1. Антонова М. Ю. Стилістична та риторична природа перелічення : матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. «Наукова індустрія європейського континенту-2013». *Філологічні науки*. Ч. 23. Прага, 2013. С. 36–39).

2. Дегтярьова І. О. Стилістичний потенціал української постмодерністської прози : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01. “українська мова”. Київ, 2009. 280 с.

3. Демченко Л. И. Семантические типы предикатов в эллиптических конструкциях. *Проблемы теории членов предложения / отв. ред. В. Н. Мигирин. Кишинев : Изд-во «Штиинца», 1973. 284 с.*

4. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності (стилістика та культура мови). К. : Довіра, 1999. 431 с.
5. Єфімов Л. П. Стилістика англійської мови і дискурсивний аналіз. Учбово-методичний посібник. Вінниця : Нова книга, 2004. 240 с.
6. Загнітко А. П. Теоретична граматики сучасної української мови : монографія. Донецьк : Дон ДУ, 1996. 437 с.
7. Шевченківська енциклопедія. Т.5 : у 6 т. / Гол. ред. М. Г. Жулинський. Київ : Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка, 2015. 1038 с.
8. Hemingway E. The Old Man and The Sea. New York : Scribner, 1995. 128 p.
9. Hemingway E. Islands in the stream. New York : Charles Scribner's Sons, 1970. 466 p.

Summary

The article is dedicated to the research of stylistic syntactic devices such as syntactic repetition, polysyndeton, enumeration; influence of studied devices on fictional text expression, and its usage in Ernest Miller Hemingway's prose works.

Key words: *expressive syntax, expression, syntactic repetition, repetition, polysyndeton, enumeration.*

УДК 811.111'373.45'01

Б. О. Турченяк,
студентка 3 курсу факультету іноземної філології

ЗАПОЗИЧЕННЯ З ЄВРОПЕЙСЬКИХ МОВ У СУЧАСНОМУ АНГЛІЙСЬКОМУ ВОКАБУЛЯРІ

Анотація. У статті досліджено лексичні запозичення з європейських мов у сучасному англійському вокабулярі, прослідковано тенденції класифікації запозичень, проілюстровано розглянуті комплекси запозичень.

Ключові слова: *вокабуляр, запозичення, класифікація.*

Мова постійно змінюється. Це такий продукт тривалого розвитку, який формується національною спільнотою, яка взаємодіє з іншими спільнотами, витворюючи мереживо міжнаціональної взаємодії та зумовлюючи міжмовні запозичення. Упродовж тривалої історії свого

розвитку англійська мова сприйняла значну кількість іноземних слів, які її збагатили та повноправно увійшли до словника. Відсоток запозичень в англійській мові значно вищий, ніж у будь-яких інших мовах, та зумовлений історичними подіями, соціальними чинниками, національною специфікою та власне лінгвальними особливостями. І ці процеси є чинними на сьогодні. Тому **актуальність** цієї розвідки зумовлена широким розповсюдженням англійської мови серед національних спільнот в усьому світі, що забезпечує їй постійний статус як мови-донора, так і мови-реципієнта, схильною до збагачення власного словникового складу за рахунок лексичних одиниць інших мов.

Мета статті – окреслити місце і роль запозичень з європейських мов у сучасній англійській мові, встановити причини різномовних запозичень та проілюструвати їхню асиміляцію.

Ключовим поняттям дослідження є «запозичення» – процес, у результаті якого в мові з'являється і закріплюється певний іншомовний елемент. Це невід'ємний складник функціонування та історичної зміни мови, одне з основних джерел поповнення словникового запасу; також це повноцінний елемент мови, що є частиною її лексичного багатства, діє як джерело нових коренів та словотворчих елементів. Запозичення в мовах є одним з найважливіших чинників їх розвитку [3, с. 45].

Процес запозичення лежить у самій основі мовної діяльності. Звукова і формальна одноманітність у межах однієї мови є наслідком запозичення одними людьми в інших; тому так відбувається і запозичення елементів лексики однієї мови іншою мовою – через взаємодію їх носіїв. Число запозичених елементів у багатьох мовах велика, хоча точно порахувати їх кількість неможливо, як через постійне збільшення кількості іншомовних слів, що проникають у мову, так і внаслідок асиміляції, що ускладнює можливість встановити походження слова. У кожній мові можна виділити такі групи: слова, властиві всім мовам однієї сім'ї; слова, загальні для групи, підгрупи споріднених мов; споконвічні слова конкретної мови; запозичені слова [5, с. 240].

Важливим елементом у вивченні поняття запозичень є їх класифікація. Усі запозичення можна поділити таким чином: за джерелом запозичення; за змістом слова, який був запозичений; за ступенем асиміляції. За першим критерієм І. В. Арнольд поділяє англійські запозичення на такі типи: кельтські запозичення; латинські запозичення перших століть нашої ери, які потрапили в мову ще до

приходу англів, саксів і ютів на Британські острови (так званий перший шар латинських запозичень); латинські запозичення VI-VII ст., епохи утвердження християнства в Англії (так званий другий шар латинських запозичень); скандинавські запозичення доби скандинавських нападів (VIII-IX ст.) і особливо скандинавського завоювання (X ст.); старі французькі запозичення (XII-XV ст.), зумовлені норманським завоюванням; латинські запозичення XV-XVI ст., пов'язані з добою Відродження (так званий третій шар латинських запозичень); нові французькі запозичення після XVI ст.; запозичення з грецької, італійської, голландської, іспанської, російської, української, німецької та інших мов, зумовлені економічними, політичними, культурними та іншими зв'язками з цими народами [4, с. 305].

Причини запозичень лежать як всередині певної мовної системи, так і поза нею. Виникаюча всередині англійської мови потреба в запозиченні іншомовного елемента пояснюється неточністю чинної назви або її відсутністю внаслідок новизни об'єкта, що позначається для культури, яка користується цією мовою. Зовнішні причини появи запозичень виникають унаслідок контактів людей, які розмовляють різними мовами. Запозичення як елемент англійської мови також має свою специфіку: такі елементи існують на різних рівнях мови, але не в рівних кількостях. Найбільша їх кількість є на рівні слів, найменша – на рівні стійких словосполучень [1, с. 94].

Кельтських запозичень залишилося небагато в сучасному англійському лексиконі. Першими запозиченнями в давньоанглійській мові були слова від місцевих кельтських мігрантів, мандрівні племена, які прибули приблизно 500 років до нашої ери в Англію з Центральної Європи. Ось декілька слів, які на сьогоднішній день наявні в англійському вокабулярі: *bog* – болото, *kick* – удар ногою, *basket* – кошик, *lad* – юнак. Але багато кельтських географічних назв, зокрема річок (*the Avon, the Usk, the Thames*), гір та пагорбів (*Ben Nevis*, від *pen* “пагорб”) дотепер використовуються [6, с. 27-28].

Скандинавські запозичення – численна група, оскільки внаслідок перебування вікінгів протягом чотирьох століть на Британських островах в англійську мову увійшло велика кількість скандинавських слів [7, с. 338]. Семантичні сфери скандинавських запозичень здебільшого стосуються повсякденного життя, військових та правових аспектів і відображають стосунки між людьми протягом датського набігів і панування. Наприклад, слово *law* походить від

давньоскандинавського слова *log*, що означало «те, що покладено». Слово *husband* спочатку було юридичним терміном і означало «той, хто утримує будинок».

Розвиток голландського кораблебудування та судноплавства вплинув на кораблебудування в Англії, яка успішно змагалася з Голландією та в XVIII столітті витіснила останню зі всіх позицій на світовому ринку. Ці зв'язки залишили слід в англійському словниковому запасі у вигляді двох груп:

а) слова, що означають деякі поняття пов'язані з ткацтвом, наприклад: *rock* – гол. *rocke* – прядка; *spool* – гол. *spoel* – шпулька;

б) слова, що означають поняття, пов'язані з кораблебудуванням, наприклад: *buoy* – гол. *boei* – буй; *cruise* – гол. *kruis* – крейсувати [2, с. 256-257].

Як зазначає В. Д. Аракін, Італія була однією з перших країн в Європі, де почали складатися капіталістичні відносини. Вже у XIV столітті там існувала торгова буржуазія, яка мала значні грошові кошти. У період розвитку капіталізму в Англії, особливо в XIV столітті, представники вищих верств англійського суспільства проявляли величезний інтерес до Італії. У цей час англійська мова поповнюється цілою низкою слів, запозичених з італійської мови. Одним із таких є *bank* – банк. Воно походить з італійського слова *banca*, що означає лавка, полиця [2, с. 251-252]. Дещо пізніше, у XVII-XVIII століттях були запозичені такі слова, як *macaroni* – макарони, *medico* – лікар. У XX столітті, в зв'язку виникненням в Італії особливої форми відкритої терористичної диктатури імперіалістичної буржуазії – фашизму, в англійській мові з'являється слово *fascism*, *fascist*, запозичені з італійської [2, с. 253].

Отже, констатувати, що сучасний англійський вокабуляр змінювався і доповнювався впродовж багатьох століть. Словниковий склад живої мови ніколи припиняє процес запозичень з інших мов, оскільки причини еволюції мови як суспільного явища полягають не лише в лінгвальних зрушеннях, а й у позамовній дійсності, суспільній інтеракції.

Список використаних джерел

1. Акуленко В. В. Українська мова в європейському контексті (проблеми розвитку мовленнєвої комунікації) // Мовознавство. 1998. № 2–3. С. 91–97.

2. Аракин В.Д. История английского языка: учеб. пособие. 2-е изд. Москва : ФИЗМАТЛИТ, 2003. 272 с.
3. Бугайчук О. В. Лексикологія англійської та української мов: Методичні рекомендації для студентів III курсу факультету лінгвістики, спеціальності “Переклад”. Київ : Вид-во НАУ, 2004. 56 с.
4. Виноградов В. В. Лексикология и лексикография : Избранные труды. Москва : Наука, 1977. 312 с.
5. Зацкий Ю. А. Мова і суспільство. Збагачення словникового складу англійської мови. Заоріжжя : Вид-во Запоріз. держ. ун-ту, 1998. 430 с.
6. Лещева Л. М. Слова в английском языке: курс лексикологии современного английского языка. Минск : Академия управления при Президенте Республики Беларусь, 2001. 179 с.
7. Лобанова А. О., Морозова О. Н. Скандинавские заимствования в английском языке // XIX царскосельские чтения. 2015. № 19. С. 338–341.

Summary

The paper considers lexical borrowings from European languages in the present-day English vocabulary, analyses tendencies of borrowings classification, illustrates the discussed groups of borrowings.

Key words: *vocabulary, borrowings, classification.*

УДК 811.111'37

О.А. Швець,

магістрантка I курсу факультету іноземної філології

ЛЕКСИЧНІ ЗАСОБИ НОМІНАЦІЇ ЕМОЦІЙ У ТЕКСТАХ РОМАНІВ Ш. БРОНТЕ ТА Е. БРОНТЕ

Анотація. *Стаття присвячена лексичним засобам номінації емоцій у текстах прозових творів британських письменниць XIX ст. Ш. Бронте та Е. Бронте. Виявлено, що серед трьох типів вербальних одиниць на позначення емотивного стану (лексеми, що називають емоції; лексеми, що виражають емоції; лексеми, що описують емоції) найбільшим емотивно навантаженим потенціалом наділені слова з експресивною семантикою.*

Ключові слова: емоція, номінація, лексема, семантика.

Емоційність сьогодні розглядається як сутність, що вийшла з царини психології та пронизує усі види людської діяльності, мовленнєву серед них. Вона закріплюється в семантиці слів та сигніфікує емоційні стани. Саме тому під час дослідження мови тексту, крім логіко-предметної семантики, яка відображає поняття людського мислення, важливо враховувати й емотивну. З огляду на це, природа емоцій вивчається з лінгвістичної точки зору (А. Вежбицька, В. І. Болотов, М. В. Гамзюк, О. В. Кунін, Ю. М. Малинович, А. І. Приходько, Н. В. Романова, В. М. Телія, В. І. Шаховський, С. В. Шорін та ін.), незважаючи на давню суперечку між лінгвістами (наприклад, Е. Сепір, Ш. Баллі) стосовно питання про місце емоцій у мові.

Актуальність дослідження визначається його відповідністю загальним спрямуванням сучасної лінгвістики, зокрема текстової репрезентації художньої семантики, на вивчення авторських ідіостилів, на реконструкцію світорозуміння письменників шляхом експлікації емотивно маркованого змісту літературних творів. Дійсно, мова слугує насамперед для передачі актуальної інформації, для раціональної обробки отриманих знань і для їх трансляції наступним поколінням, але всі ці процеси не можуть не супроводжуватися відчуттями, переживаннями, бажаннями мовців, а тому не можуть не враховуватися лінгвістикою.

Згідно з підходом до емотивності В. І. Шаховського, існує три групи лексики для мовної репрезентації емоцій, це – специфічна експресивна лексика; лексика, що називає емоції; лексика, що виражає емоції [2, с. 101]. Лексика, що називає (описує) емоції, не є емотивною [1]. Слова *fright* «страх», *anger* «гнів», *surprise* «здивування» є лише назвами понять про певні емоції. Опис, натомість, є свідомим вираженням емоційного стану мовними засобами. Опису підлягає, як правило, не емоція в цілому, а її зовнішня експресія: міміка (вираз обличчя, очей, губ), пантоміміка, тембр голосу, інтонація тощо. Лексичний опис емоційних кінем і просодем відтворює атмосферу емоційних переживань, викликаючи в реципієнта почуття, адекватні наміру автора. Семантика лексики, що виражає емоції, – емотивів – експлікує внутрішній емоційний стан людини, її свідомості та психіки. Серед емотивів особливе місце відводиться вигукам. У реченні вигуки виконують комунікативну й емотивну функції, що свідчить про їх важливу роль у мовленнєвому акті. Продемонструємо це на прикладах:

Miss Linton regarded her sister-in-law with indignation. "For shame! For shame!" she repeated, angrily. "You are worse than twenty foes, you poisonous fiend!" [4]. Тип емоційного стану міс Лінтон, а саме «гнівне обурення», називається у наведеному ЕМК іменником *indignation* «обурення» і прислівником *angrily* «сердито», що підтверджується наявністю відповідних сем у їхніх словникових дефініціях: "**indignation** *n* feeling of anger and surprise because you feel insulted or unfairly treated [5]; "**angrily** *adv* feeling strong emotions which make you want to shout at someone or hurt them because they have behaved in an unfair, cruel, offensive [5].

Вигуки та емотивно-оцінна лексика, які утворюють групу лексико-семантичних засобів для вираження емоцій, тільки демонструють ступінь напруженості емоційного стану особи, але не називають тип емоції. У таких випадках саме зміст усього контексту або ситуації в цілому допомагає визначити причини емоційної напруги, а звідси – її тип емоції. Наприклад, у фрагменті – "*Oh, what a little puppet!*" [3] – вигук *oh* «ох» підсилює прояв позитивної емоції «задоволення», викликаного милуванням щеням, задоволеністю від його зовнішнього вигляду, що стає зрозумілим із широкого контексту ситуації, описаного в романі.

Лексика, яка описує емоції, потребує контекстуальної інтерпретації та експлікує компонент значення у певній комунікативній ситуації. Наприклад, негативні емоції – «гнів», «зневага», «роздратованість», «обурення» тощо – репрезентовано лайливою лексикою: *Damn!*, *What the devil!*, *Fool!*, *Stupid!* та ін. Наприклад: "*What the devil is the matter?*" he asked, *eyeing me in a manner that I could ill endure, after this inhospitable treatment* [4]. У цій репліці емоційний стан «злість» виражено різко негативною фразою *What the devil!* та описом відчуття співрозмовника, якому цю репліку адресовано: *eyeing me in a manner that I could ill endure, after this inhospitable treatment*.

Отже, вербалізація емоційного стану персонажів аналізованих текстів художньої літератури відбувається лінгвальними засобами, які забезпечують номінацію, вираження та опис емоції. При цьому лексичні одиниці експлікують відповідні компоненти семантичної структури: денотативне значення, конотативне значення, контекстуальні смисли.

Список використаних джерел

1. Макдауголл У. Различение эмоции и чувства // Психология эмоций : Тексты. Москва, 1984. С. 103–107.

2. Шаховский В. И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка. Воронеж: Изд-во Воронежского ун-та, 1987. 190 с.

3. Bronte Ch. Jane Eyre. URL : <http://www.online-literature.com/brontec/janeeyre/>

4. Bronte E. Wuthering Heights. URL : <http://www.literaturepage.com/read/wutheringheights.html>

5. Longman Dictionary of Contemporary English. URL : <http://www.ldoceonline.com/>

Summary

The paper considers lexical units expressing emotions in prose texts by the 19th century British writers Sh. Bronte and E. Bronte. The research proves that among the three types of verbal units used to signify emotional states (lexemes nominating emotions, lexemes expressing emotions, lexemes describing emotions), the words with expressive semantics are most emotionally loaded.

Key words: *emotion, nomination, lexeme, semantics.*

УДК 811.111'373

***Т.О. Шмирко,
студентка 3 курсу факультету іноземної філології***

THE PECULIARITY OF CONVERSION WORD-BUILDING IN ENGLISH

Анотація. У фокусі даної статті конверсія (нульова деривація, функціональний зсув, зміна категорії) – найбільш продуктивний спосіб словотвору в англійській мові. Новоутворене слово з'являється шляхом переходу основи в іншу парадигму, де нова лексема належить іншій частині мови.

Ключові слова: *конверсія, лексико-граматичні класи, частини мови, типи конверсії.*

English has a very rich storage of vocabulary, that is the crucial factor in mastering English as a foreign language. This lexical plethora may be a direct result of a variety of productive word-building.

Due to the versatility, complexity and richness of aspects of parts' of speech transitions, there are different views of scholars as to the name of the

process and its varieties – “conversion”, “transition”, “transposition”, “transformation”, “derivation”, “grammatical homonymy”, “substitution” etc. Here should be mentioned the works of I. Arnold, V. Burlakova, J. Zhluktenko, O. Meshkov, O. Smyrnytsky, E. Soshalska, E. Turapina and of others, who accentuate morphological, syntactic, semantic essence of transition and select some aspects that have not been discussed earlier. Even though, there is still certain dispute among scholars concerning some of the main issues in conversion, many agree that conversion will become even more active in the future because it is a very easy way to create new words in English [4, p. 415]. These questions are not clarified definitely and the fact that one of the driving forces of English word-building is parts’ of speech transitions makes the purpose of this article.

The conversion obtained its intensity in English more than perhaps in any other language. S. Valera is stressing “the importance of conversion for the overall command of the language with non-native speakers and learners of English” [6, p. 20]. There have been registered as many as 21 different types of word class change or transition in English. It is a word-formation process that assigns an existing word to a different word class, part of speech or syntactic category. This process is also called zero derivation or a functional shift. It is known that William Shakespeare himself was a fan of this linguistic device and took any opportunity to creatively convert a word. He was the first to use a conversion, as the linguist D. Crystal writes: "Shakespeare was the conversion expert. ‘I eared her language’. ‘He words me’. Some of his conversions seem really daring. Even the name of a person can become a verb. ‘Petruccio is Kated’. But all he was doing was tapping into a natural everyday usage that is still with us” [5].

As it is often claimed, this type of fast-moving, thorough activity may represent a change in the pace of life, which is in turn reflected in the language since we increasingly make use of conversions – the conversion of one part of speech into another [1]. For the linguist Barry Blake, “almost all the examples [of zero conversion] are of shifts between noun, verb, and adjective. In some instances the direction of the shift is clear” [3].

Language professionals that devote their works to studying processes insist that the meaning is one of the biggest determinants of whether a conversion would be or is semantically logical – after all, words should not randomly be assigned new syntactic categories: "Meaning is as crucial to the system of word-classes ... as it is to the recognition of instances of conversion” [2]. There distinguish such types of conversion:

complete conversion that means that the word is completely adapted to a new class and has all its characteristics. Sometimes conversion can be accompanied with minor changes in the form, basically in terms of voicing and stress shift: use > to use, to ob'ject > 'object

partial conversion – words belong to the original word class and they at the same time obtain some characteristics of the new word class, so that they belong to two classes at the same time: adjective > noun: the wealthy, the accused, the wounded, the poor, the English. Sometimes adjectives refer to an abstract quality and can be found in nominal positions: You must take the rough with the smooth.

secondary conversion – a change of secondary word-class (a conversion of uncountable into countable nouns and vice-versa / transitive verbs into intransitive etc.: cheese > a cheese, tea > three cups of tea > Three teas for us, please!

noun to verb conversion – that is the most productive form of conversion in English: access – to access, bottle – to bottle; can – to can; closet – to closet; email – to email; eye – to eye; fiddle – to fiddle; fool – to fool;

My grandmother bottled (verb) the juice and canned (verb) the tomatoes.

My grandmother put the juice in a bottle (noun) and the tomatoes in a can (noun).

Even the results of one-time activities can often be expressed by means of conversion. The verbs engaged in such creations are: to give, to have, to make, to take, and the indefinite article precedes: give a shudder, wriggle; make a laugh.

verb to noun conversion, e.g.: to alert – alert, to attack – attack, to call – call;

Someone just needs a good cry (noun).

The baby cried (verb) all night.

Conversion also occurs, although less frequently, to and from other grammatical forms, e.g.: *adjective to verb*: green → to green. This pattern is not so well developed. Several semantic groups could be identified among deadjectival verbs: *empty* (Could you *empty* the bin for me, please?);

adjective to noun: the so-called deadjectival nouns are often treated as parts of phrases where the noun is missing: bitter (beer), natural (talent), comic (actor), regular (customer), daily (newspaper).

adverb to verb: A limited number of examples, not productive: near > to near, west > to west, further > to further, south > to south, east > to east;

preposition to noun: up, down → the ups and downs of life;

conjunction to noun: if, and, but → no ifs, ands, or buts;

interjection to noun: ho ho ho → I love the ho ho hos of Christmas time.

modal verb to noun: a must;

conversion-like use of words or *transposition* is the use of a word in other than its normal function, assuming that there are normal or typical syntactic functions for particular word classes. This is a rather frequent phenomenon in English and presents a clear manifestation of the great analogical force of conversion. The formations cannot be treated as conversion-words, either due to the fact that there do not exist full inflectional paradigms, i.e., the words do not become full-fledged members of the new word class, or because they are short-lived, one-time formations which may not be listed in dictionaries as separate entries or even wordforms. Some instances may even involve the use of interjections as verbs: *affix to noun*: Give it to your ex; *noun to adjective*: tax evasion, stone wall.

Thus, conversion is a lexicological phenomenon with significant syntactic and semantic implications for the language as a whole and is therefore certainly worth studying and viewed as an important constituent part of teaching English. Along with enhancing language economy, this process is an effective device for maintaining sentence cohesion and bridging syntactic gaps.

References:

1. Aitchison Jean. *Language Change: Progress or Decay?* Cambridge University Press. 1991. 258 p.
2. *Approaches to Conversion/Zero-Derivation* / eds. Bauer Laurie, Valera Salvador. Waxmann Verlag. 2005. 175 p.
3. Blake B.J. *All About Language*. Oxford University Press. 2008. 320 p.
4. Cannon G. Functional Shift in English. *Linguistics* 23. 1985. P. 411-431.
5. Crystal David. *The Story of English in 100 Words*. St. Martin's Press. 2012. 288 p.
6. Valera Salvador. Conversion vs. Unmarked word-class change. *SKASE Journal of theoretical linguistics* 1. 2004. P. 22–53.

Summary

The focus of this article is on conversion (zero derivation, functional shift, category change) – the most productive way of word-formation in English. A new word is created by basis transfer to another paradigm, where a new lexical token belongs to another part of speech.

Key words: *conversion, lexico-grammatical classes, parts of speech, types of conversion.*

УДК 81(4)

*А.М. Каленик,
студентка 3 курсу факультету іноземної філології*

ОЗНАКИ АНАЛІТИЗМУ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ МОВАХ

Анотація. Розглянуто питання аналітизму як лінгвістичного феномену, його основні ознаки та тенденції. Робота містить інформацію про розвиток аналітизму як закономірного явища у житті та функціонуванні мови. У чистому вигляді аналітизм і синтетизм не представлені в жодній мові світу, хоча співвідношення їх може бути різним. Наукові дослідження свідчать про те, що прадавні лінгвосистеми функціонували як синтетичні, але потім еволюціонували в область аналітизму. В статті досліджуються тенденції активізації аналітичних властивостей сучасних мов, наводяться приклади з коротким коментуванням структурних змін у семантиці, морфологічних категоріях.

Ключові слова: генеалогічна класифікація мов, типологічна класифікації мов, аналітизм, синтетизм, флективні мови, тенденції активізації аналітизму.

У сучасній лінгвістиці традиційно виділяються два основних види класифікації мов – генеалогічна (іноді її називають генетична) та типологічна.

Незважаючи на спроби глобальної ревізії у питанні класифікації мов, зокрема в монографії Т. С. Шарадзенідзе «Класифікація мов і їх принципи», у якій критично проаналізовані сім типів лінгвосистем, сучасне мовознавство продовжує використовувати традиційну класифікацію.

Зокрема, поряд з генеалогічною (генетичною) класифікацією мов лінгвісти першої половини ХІХ ст. розробили типологічну (морфологічну) класифікацію, що досліджувала мовні типи, виходячи зі структури матеріальних елементів, одиниць того чи іншого рівня, способів вираження граматичних значень, а не зі спільності їх походження.

Проблематика типологічної класифікації мов, що була і залишається надзвичайно складною і цікавою, висвітлювалася в наукових дослідженнях багатьох мовознавців ХІХ – ХХ ст. Великим внеском в мовознавчу науку в означеному аспекті є праці Ф. Боппа, Ф.В. фон Шлегеля, А.В. фон Шлегеля, П.С. Дю Понсо, В. фон Гумбольдта, А. Шлейхера, Г. Штейнталя, М. Мюллера, А.А. Овелака, Г.С. Опперта, Ф. Містелі, П.Ф. Фортунатова, О.І. Томсона, В.К. Поржезинського, Ф.Н. Фінка, Е. Сепіра, М.Я. Марра, І.І. Мещанинова, В. Скалочки, Б. Трнки, Л. Новака, Дж. Грінберга, Р. де ля Грасері, А. Кавальканті, Ч.В. Хатсона, Т. Дж. Такера та ін.

Прийнято вважати, що ідеї та основні терміни типологічної класифікації мов були репрезентовані німецькими мовознавцями Фрідріхом Шлегелем і Августом Шлейхером, доопрацьовані Вільгельмом фон Гумбольдтом, в результаті чого мови були диференційовані як флективні, аглютинативні, ізолюючі та інкорпоруючі.

Флективні мови – це «мови, в яких у вираженні граматичних значень провідну роль відіграє флексія (закінчення). Флективними є, перш за все, більшість індоєвропейських мов (слов'янські, балтійські та ін.), афроазійські, або семіто-хамітські, мови» [1, с. 55]. У мовознавчій науці прийнято поділяти індоєвропейські мови на два основних різновиди: синтетичні та аналітичні.

На сучасному рівні розвитку європейських мов, що переживають процес різноаспектних трансформацій, спостерігається тенденція до посилення ознак аналітизму, що пов'язано зі змінами у засобах реалізації граматичної будови мови. Цій проблемі у другій половині ХХ – початку ХХІ століття присвячували свої роботи В. Толі (що виділив одинадцять критеріїв визначення ступеня аналітизму й синтетизму.), В. Жирмунський, Ю. Рождественський, В. Алпатов, М. Гухман, В. Ярцева, Л. Зубкова, Б. Успенський, П. Скорик, О. Дубова, Н. Решетникова, Г. Мельников, Г. Пшанська, Н. Холодова, Н. Дряпоус та низка інших вчених-лінгвістів.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю вивчення основних ознак посилення аналітичних тенденцій в європейських мовах і, відповідно, пов'язаних з цим процесом різноаспектних граматичних проблем у вивченні іноземної мови студентами.

У сучасній лінгвістиці явища аналітизму та синтетизму представляються за класичною моделлю. Науковці зазначають, що мова

вважається аналітичною тоді, коли відношення між словами в мовленнєвому потоці репрезентуються не лексичними, а іншими засобами (порядком слів, використанням службових слів). Найяскравішими прикладами аналітичних мов є англійська, африкаанс, болгарська, нідерландська та новоперська мови. Цікаво зазначити, що пращури всіх цих названих мов мали задокументований флективний характер.

Яскраво виражена тенденція до аналітизму проявляється у всіх мовах романської мовної сім'ї, включаючи і французьку, яка репрезентує її найбільш повно, демонструючи при цьому контраст у порівнянні з флективною латинською мовою. Зазначимо, що в українській та німецькій мовах також активізуються аналітичні конструкції, хоча в основі своєї мови все ж зберігають флективну будову, що певною мірою пояснюється спільними особливостями еволюції. Як німецька, так і слов'янські мови (українська, російська, польська) відносяться до спільної індоєвропейської прамови. Спорідненість цих мов є очевидною і сьогодні, незважаючи на те, що впродовж багатьох століть у кожній з них був свій власний шлях розвитку.

Наукові дослідження свідчать, що процес зростання та активізація рис аналітизму в багатьох індоєвропейських мовах розпочався вже давно. З історії німецької та англійської мов відомо, що в них розвинулися аналітичні форми дієслова, артикль. Ряд аналітичних форм притаманний і українській мові. Наприклад, граматичне значення дієслова в українській мові виражається в основному флективно, але функціонують і деякі аналітичні форми. Форми наказового способу можуть утворюватися синтетично і аналітично: частка *давай* / *давайте* + інфінітив (наприклад, *давай співати*); форми 3-ї особи однини і множини утворюються поєднанням частки *нехай* з формами 3-ї особи дієслова в однині або множині дійсного способу (наприклад, *нехай радіють*).

До аналітичних способів сучасної німецької мови відносяться допоміжні дієслова «haben», «sein», «werden» й артиклі (наприклад, *haben* / *sein* + Partizip II;) *Ich habe gearbeitet* (*Я працював*). Але крім аналітичних форм дієслова, в сучасній німецькій мові існують і численні аналітичні дієслівні конструкції. Можливість утворення в німецькій мові дієслівних аналітичних конструкцій обумовлена існуванням таких дієслів, як *wollen*, *sollen*, *mögen*, *dürfen*, *können*, *müssen*, *lassen*, *bleiben*,

scheinen, sein, werden та інші. Аналітичні дієслівні конструкції широко використовуються в сучасній німецькій мові, особливо в науковій прозі, а також в мові сучасної газетному дискурсі, наприклад: *einen Bericht erstatten, zur Sprache bringen*.

Під аналітичним способом в польській мові ми розуміємо конструкції, до складу яких входить допоміжне дієслово та іменникова частина. У польській мові функціонують такі аналітичні конструкції: *wywoływać radość* (викликати радість), *dawać radość* (давати радість), *wywołać gniew* (викликати гнів).

В англійській мові, що традиційно вважається аналітичною, на сучасному етапі функціонують різні способи вираження граматичного значення. Наприклад, ідея порівняння в англійській мові може бути реалізована двома способами: *more simple* (більш простий) - аналітичний спосіб утворення вищого ступеня прикметника *simple*; *simpler*" (більш простий) - синтетичний спосіб утворення вищого ступеня. У першому випадку порівняння здійснюється аналітичним способом, за допомогою допоміжного слова *more*. У другому - синтетичним способом, за допомогою афікса *-er*.

Основною рисою аналітизму є конверсія слів без зміни форми, тобто перехід слова з одного класу слів в інший в тому ж вигляді, без різних афіксів і закінчень. В англійській мові є безліч слів, які можуть вживатися як іменники, прикметники і як дієслова: *air* (повітря; повітряний), *to air* (провітрювати): *to take the air* [вийти на повітря (прогулятися)]; *air attack* (повітряна атака / наліт авіації). Як видно, значення слова визначається його синтаксичною позицією.

Аналітичної рисою в англійській мові є можливість утворення виразів (комполітів), наприклад: *stay-at-home* – *домосід*; *dos and don'ts* – *правила, норми*; *I'm reading the how-to-get-anything-you-want guide* – *Я читаю книгу про те, як отримати все бажане*.

Проаналізувавши ряд літературних джерел та наукових праць, що стосуються означеної проблеми, та проаналізувавши представлені приклади, ми виділили ознаки посилення аналітизму в європейських мовах. Зокрема означений процес спостерігаємо в аспекті словотворення. Сучасне мовознавство виділяє два основних способи словотворення в аналітичних мовах: перший – утворення нових лексем за допомогою використання латинських прийменників *de* і *a*, який є доволі поширеним у французькій та іспанській мовах. Другим способом словотворення, переважно в групі германських мов, є словоскладання

коренів іменників. Означений спосіб останнім часом активізується і поширюється, що, безперечно, демонструє посилення аналітизму. При цьому сучасне словоскладання набуває складних багатокomпонентних форм (нім. *der Schreibtisch* – *письмовий стіл*) і активно захоплює різні частини мови (англ. *sewing-machine* – *швейна машина*), (укр. хмарочос), що знову ж таки демонструє посилення аналітизму в сучасних лінгвосистемах.

Лінгвістичні дослідження свідчать про ще одну ознаку посилення аналітизму в сучасних мовах, що стосується зміни кількості слів в процесі формування та вираження думки. Так, порівняно з німецькою мовою в французькій (де науковці відзначають посилення аналітичних ознак) використовується значно більша кількість слів для вираження ідентичного значення. Наприклад, фр. *sous la terre* – *метро, un mur de pierre* – *кам'яна стіна*, нім. *U-Bahn* – *метро, Steinwand* – *кам'яна стіна*.

Науковий інтерес роботи полягає в тому, що розуміння суті розглянутих лінгвістичних явищ дає можливість скласти загальне уявлення про устрій мови, її еволюцію, зокрема в аспекті граматичної будови. Безперечно. вивчення типології мов з точки зору дослідження аналітичних та синтетичних ознак є важливим та актуальним для сучасної лінгвістики, особливо для таких розділів, як порівняльне та загальне мовознавство.

Під час проведення дослідницької роботи нами були розглянуті риси мовного аналітизму та синтетизму (на прикладі європейських мов), випадки переходу від однієї форми до іншої в ході історичного розвитку мов. Як свідчать дані дослідження, мови синтетичної та аналітичної парадигматики мають принципово різні способи вираження граматичних значень. У той же час ці абсолютно різні принципи в різних співвідношеннях діють у будь-якій мові, тому повністю синтетичні або аналітичні мови наукою не зафіксовані.

Список використаних джерел

1. Білецький А. О. Про мову й мовознавство. К., 1996. с. 222
2. Жирмунский В. М. Об аналитических конструкциях . Аналитические конструкции в языках различных типов. М. Л. : Наука, 1965. С. 5–57.
3. Морфологічна класифікація мов В. Гумбольдта та проблема досконалості мов. Режим доступу: URL: <https://studfile.net/preview/2425931/page:18/> (дата звернення 27.03.2021)

4. Основные характеристики синтетических и аналитических языков. Режим доступа: URL: <https://sci-book.com/> (Дата звернення 26.03.2021)

5. Пшанська Г.Т. Аналітичні та синтетичні форми вираження суперлативної ознаки в іспанській та французькій мовах. *Вісник Львівського університету. Серія: іноземні мови.* 2012. №19. с.101.

6. Холодова Н. В. Граматичні категорії та морфологічні типи мов : лінгвоісторіографічний аспект. *Научный журнал. Культура народов Причерноморья* : материалы XV Международной лингвистической конференции «Язык и мир». Ялта, 2009. № 168. Т. 2. С. 330 – 332.

Summary

The issues of analytics, its main features and tendencies are considered. This takes into account the peculiarities of analytics as a linguistic phenomenon. The work contains information about the development of analytics as a natural phenomenon in the life and functioning of language, which is associated with the formation of the abstractness of human thinking. In its purest form, analytics and synthesis are not represented in any language of the world, because each language has elements of analysis and synthesis, although their ratio may be different. This suggests that many languages emerged as synthetic, but then evolved into the realm of analytics. Factors that activate analytical tendencies are studied, connections of structural changes in semantics, morphological categories with manifestations of these tendencies are determined.

Key words: *analyticism, synthesis, genealogical classification, typological classification of languages, inflectional, agglutinative, isolating and incorporating languages.*

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА ТА МЕТОДИКА ЇЇ ВИКЛАДАННЯ

УДК 82 (100): 371.32

*О.Ю. Знаємська,
студентка 4 курсу факультету іноземної філології*

ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ЛІРИЧНИХ ТВОРІВ У СЕРЕДНІХ КЛАСАХ

Анотація. Статтю присвячено шляхам і етапам вивчення ліричного твору в середніх класах школи. Розглянуто основні прийоми роботи з поетичним текстом.

Ключові слова: тема, ліричний твір, художній образ, виражальні мовні засоби, строфа, різні види пам'яті.

У шкільній практиці зустрічаються три основні шляхи вивчення ліричних творів: тематичний, засвоєння ліричних творів разом з біографією, шлях індивідуального підходу до кожної поезії.

Тому природно, що вивчення ліричної поезії проходить через певні етапи. А саме:

- орієнтовне заняття або етап (знайомство з характерними особливостями ліричної творчості поета;
- вивчення окремих віршів (передбачених програмою);
- заключне заняття або етап (значення ліричної творчості поета).

У середніх класах дана класифікація вивчення ліричних творів доповнюється:

- 1) слід підготуватися до сприйняття літературного твору;
- 2) необхідно прочитати твір;
- 3) далі пропонується навчально-емоційна пауза;
- 4) повторне читання;
- 5) словникова робота;
- 6) бесіда за змістом прочитаного;
- 7) робота над виразним читанням
- 9) бажане вивчення напам'ять;
- 10) виконання творчих усних та письмових робіт учнів.

Знання, які учні отримали на першому етапі вивчення ліричного твору, мають викликати у них інтерес до вірша, що вивчатиметься, почуття очікування чогось незвичайного. Це можуть бути відомості з історії створення вірша, пов'язані з фактами біографії автора, про історичні події з літописних джерел, з мемуарів, з епістолярної спадщини. Таким чином забезпечується логічний перехід від одного етапу – підготовки до сприйняття ліричного твору – до іншого – його виразного читання. Третій етап пов'язаний з емоційно-естетичною (навчальною) паузою. Після сприйняття вірша в учнів поглиблюється загальний емоційний стан. Їм необхідно побути на самоті зі своїми почуттями, думками. Термін "навчальна пауза" об'єднує у собі емоційну та естетичну паузи. Саме під "навчальною паузою" ми розуміємо обмежений час, відведений на уроці вчителем після прочитання літературного твору для самостійного його осмислення і оцінки, які дають імпульс до саморозвитку і самовиховання. Після навчальної паузи доречним є повторне читання про себе, яке можна використовувати у поєднанні з прийомом читання під музику [1].

Словникова робота передбачає визначення лексичного значення незрозумілих для учнів слів, словосполучень для усвідомлення змісту ліричного твору в цілому.

Бесіда за змістом прочитаного, як і словникова робота, спрямована на перевірку розуміння змісту виучуваного твору. Запитання бесіди мають орієнтуватися на зміст кожної послідовно окресленої частини вірша. На даному етапі в процесі відповіді на запитання вчителя доречно вчити учнів використовувати елементи аналізу художнього ліричного тексту, залучаючи окремі теоретичні поняття.

Під час аналізу або ж вивчення художнього ліричного твору важливо підсилити в учнів усі види пам'яті. Вчителю слід пам'ятати, що застосування словесно-логічної та емоційної пам'яті у процесі вивчення ліричних творів напам'ять дає найефективніші результати. У даному разі це образи, уявлення, думки, переживання і зв'язки між ними. Вчитель має також розумітися на певних психологічних особливостях, видах пам'яті, зокрема йдеться про моторну, словесно-логічну, образну, емоційну пам'ять [2, с. 46-50].

Підсумкові заняття після вивчення ліричних творів дають можливість учителю перевірити, чи вдалося йому разом з учнями реалізувати навчально-виховну мету, яку було поставлено до програмової теми. Для цього він може запропонувати учням низку

запитань, які стосуються всіх етапів вивчення ліричних творів. Водночас вчитель з'ясовує недоліки у своїй роботі, корегує її. Зробити ґрунтовні висновки вчителю допоможуть також різноманітні види творчих робіт, ігри, вікторини, ринги тощо.

Вивчення окремих віршів включає в себе:

- вступне слово вчителя;
- перше читання;
- бесіда після читання вірша.

Наступний етап вивчення ліричного твору передбачає аналіз. Серед особливостей такого аналізу в середніх класах виділимо такі:

- заміна аналізу вірша роботою над виразним читанням;
- самостійний аналіз учнями ліричного твору;
- паралельно учні засвоюють теоретико-літературні поняття.

У методиці читання розроблені різні прийоми роботи з поетичним текстом. Розглянемо деякі з них.

У поезії спостерігається членування тексту на окремі частини, структурні компоненти яких (речення) об'єднані загальною смисловою ознакою, тобто мікротемою. У ліриці це строфа, під час аналізу якої необхідно визначити її емоційну домінанту.

Необхідність стилістичного аналізу не викликає заперечення як методистів, так і вчителів. Мета цього прийому – з'ясувати, чому автор використав саме це слово, а не інше. Як зміниться смисл, якщо замінити (або додати, забрати) хоч одне слово?

Важливим є читання тексту під «лінгвістичним мікроскопом». Читають вірш повільно, виразно й дуже докладно, не пропускаючи жодної деталі, зупиняються на незвичайних висловах, словах-загадках (метафорах), суто авторських словах. Цей прийом допомагає виробити в учнів уважність до метафор та інших художніх засобів, уміння їх розпізнати, виділити із «тканини» тексту.

Цікавим для учнів є і спостереження за звукописом (звукові повтори, звуконаслідування). Під час спостереження потрібно звернути увагу на фонетичний склад віршів, виділити найуживаніші звуки та звукосполучення, голосні та приголосні, їх вплив на загальну картину.

Отже, вивчення ліричних творів, не зважаючи на емоційний аспект сприйняття читачем, не відкидає проблемного підходу, який здатний забезпечити емоційне, почуттєве сприйняття і зацікавлення естетичною проблематикою лірики.

Список використаних джерел

1. Методика вивчення поезії японського класика Мацуо Басьо учнями 8-го класу. URL: <https://ped.bobrodobro.ru/17847> (дата звернення: 16.01.2022).

2. Назарець В., Васильєв Є. Психологічна та лірична проза, вірші у прозі. *Всесвітня література та культура в навчальних закладах України*. 2002. №9. С.46-50.

Summary

The article is devoted to the ways and stages of studying a lyrical work in the secondary grades of school. The basic methods of working with a poetic text are considered.

Key words: *theme, lyrical work, artistic image, expressive language means, verse, different types of memory.*

УДК 821.111(94)МакКаллоу.09

*В.С. Коновальчук,
студентка 3 курсу факультету іноземної філології*

ТЕМА ГРІХА ТА СПОКУТИ В РОМАНІ КОЛЛІН МАК-КАЛЛОУ «ТІ, ЩО СПІВАЮТЬ У ТЕРНІ»

Анотація. *Стаття присвячена темі гріха та спокути в романі Коллін Мак-Каллоу «Ті, що співають у терні». Розглянуто специфіку поєднання грішного і праведного в наративі роману. Висвітлено особливості проблематики роману на рівні образного ряду в контексті переосмислення проблеми гріха та покаяння.*

Ключові слова: *роман, релігія, тема гріха, спокута, образ.*

Тема гріха та спокути походить зовсім не з художньої творчості, але в літературі зустрічається досить часто і справедливо належить до розряду споконвічних проблем людства. Правда, більш поширеною є проблема гріха, і, як наслідок, прижиттєвого та посмертного покарання за гріхи та нагороди за чесноти. Тема спокути, як правило, залишається в тіні інших, у той же час тісно пов'язаних з нею – страждання, смерті, посмертної відплати та порятунку. Мотиви провини, гріха, спокути, покаяння представлені у

творах Т. Манна, Ф. Кафки, Х.-Л. Борхеса, Д. Джойса, Ф.М. Достоевського тощо.

Проблема гріха та спокути особливо драматично представлена у романі «Ті, що співають у терні», що належить австралійській письменниці Коллін Мак-Каллоу і який увійшов до десяти найкращих сучасних класичних творів за версією Time [3, с. 4]. Вона є однією з ключових у романі та розкривається на прикладі образів Меггі Клірі та католицького священника Ральфа де Брикасара.

Релігія є наскрізною проблемою роману «Ті, що співають у терні». Позитивні та негативні сторони релігії проявляються з самого початку роману. Народ вірить в Бога, а священники обирають служити Богу. З іншого боку, релігія також має деякі суворі етичні правила, наприклад, католицька церква вимагає від своїх священників цнотливості, оскільки її доктрини проповідують аскетизм, заперечуючи життєві блага [4, с. 107]. У своєму творі авторка відокремлює релігію від віри: так зовні релігійна героїня Мері Карсон не має жодної краплі віри, маленька Меггі та її брати сприймають релігію скоріше як зведення законів, обов'язкових для виконання, а для священника Ральфа релігія – це почуття покликання, незмінно пов'язаного з владою. Серед героїв по-справжньому віруючими можна назвати лише Педді та Дейна. Незважаючи на це, Мак-Каллоу не ділить своїх героїв на праведників та грішників.

У романі авторка зосереджується на забороненому коханні між заміжньою жінкою та священником, що з погляду церкви породжує сильний гріх, а за ним і його спокуту: «Не обманюйте себе: ні розпусники, ні ідоляни, ні перелюбники, ні блудодійники, ні мужоложники, ні злодії, [...] – Царства Божого не впадкують вони!» [1, 1-е до коринтян 6:9-10]. Однак сама Коллін Мак-Каллоу дає зрозуміти читачеві, що вона не вважає це гріхом, а скоріше трагедією люблячих людей, які не мають змоги відкрито любити один одного.

Ще від початку зародження почуттів священник де Брикасар переконував себе, що любов, яка спалахнула в його серці до Меггі, лише примара, ніжне почуття прихильності, що вона нічого не означає і ні до чого не зобов'язує. Він свято дотримується того, *«щоб ніщо земне не втрутилося між священником та тим станом духу, якого він досягнув – ні любов до жінки, ні любов до грошей, ні небажання коритися диктату інших людей»* [2, с. 47]. Проте Меггі швидко розпрощалася з подібними ілюзіями, як і властиво жінкам.

Як тільки Ральф усвідомлює, що Меггі любить його вже не дитячим коханням, що вона – жінка з усіма властивими їй бажаннями і мріями – страх і біль охоплюють героя. Втім страх Ральфа недостатньо сильний, щоб утриматись від гріха, а біль недостатньо різкий, щоб вгамувати його. І скоєння гріха стає неминучим, як і покарання за нього, адже в Святому Письмі сказано: «Бо кожен, хто зробить одну зо всіх тих гидот, то душі, що роблять, будуть винищені з-посеред їхнього народу» [1, Левит 18:29].

Грішне, хоча і щире кохання не залишається неоплаченим. Покарання невдовзі наздоганяють головних героїв: Меггі за перелюб, Ральфа за те, що той порушив три обітниці, які він давав при вступі в сан: обітниця смиренності – зажадавши кар'єри в лоні церкви, обітниця бідності – прийнявши спадщину Мері Карсон, і обітницю цнотливості, вступивши в заборонений зв'язок з Меггі [4, с. 107]. Однак жінка зовсім не кається в забороненому коханні і гріху. Свої почуття до католицького священника вона інтерпретує як перемогу над суворістю та жорстокістю церковних законів, а народження сина – як щастя, вирване з рук долі. Тільки Ральф бачить покаєння і спокуту, як неминучу розплату за гріхи. Герой не тільки приймає кару Божої руки – він і сам себе мучить до кінця життя.

Не дарма кажуть, що діти відповідають за гріхи своїх батьків. Адже саме Дейн спокутує гріхи своїх батьків, бабусь та дідусів. Спокутує добровільно, приймаючи цю жертву з радістю, як милість Божу. А його смерть ніби забирає разом з ним у могилу і гріхи його батьків, глибину яких вони так і не усвідомили.

Через образ Джастини також досить яскраво розкрито тему спокути гріхів батьків. Хоча самій дівчині каятися нема в чому, але вона безпідставно звинувачує себе в тому, що погнавшись за любов'ю, вона дозволила братові загинути. Опускаючись у глибоке покаєння, Джастина призначає собі покарання, позбавляючи себе любові та здатності любити. При цьому дівчина повторює помилки своєї бабусі.

Нешасливу долю Меггі також можна вважати спокутою за гріхи її батьків, а точніше матері. Адже в п'ятій частині роману Фіона розкриває, замкнену на всі замки, душу і признається, що колись зробила ті ж помилки, що тепер робила її дочка. В молодості Фіона теж була пристрасно закохана в одного впливового чоловіка і народила від нього сина Френка. Проте героїня не намагається завадити Меггі, ані застерегти її. За все своє життя Фіона жодного разу не виявляла бажання покаятися, оскільки вона відкидає релігію. Зрозуміло, що протягом усього свого життя вона несе спокуту за

свої гріхи, але безумовно саме це вплинуло і на долю її нащадків. Адже саме на її дітях і внуках закінчується їхній рід – сини не одружилися і бездітні, Дейн помер, а Джастина не бажає і чути про дітей.

Гріх і спокута героїв роману К. Маккалоу незмінно пов'язані з долею пташок, які співають у терні. Аналізуючи символічне значення тернових птахів, читачі повинні усвідомлювати, що незалежно від того, з якими труднощами чи проблемами вони можуть зіткнутися в житті, слід бути такими ж сильними, як птахи у тернах, наполегливо боротися з агонією і робити все можливе. Навіть коли виникає дилема, людина все одно повинна зберігати позитивне ставлення та надію на життя [3, с. 26].

Отже, своєрідність мотиву гріха і спокути у романі Коллін Мак-Каллоу «Ті, що співають у терні» зумовлюється центральним місцем у художній системі твору забороненого кохання між заміжньою жінкою та католицьким священником. Як бачимо, гріх окремої людини неможливий без участі інших людей, а оплата за скоєне рано чи пізно наздоганяє грішників.

Список використаних джерел

1. Біблія. Переклад Патріарха Філарета. Київ: Вид-во Київської Патріархії УПЦ КП, 2009. 1078 с.
2. Маккалоу К. Ті, що співають у терні. пер. з англ. В. Горбатько. Харків: Книжковий клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2017. 688 с.
3. An analysis of Meggies love tragedy in The Thorn Birds: веб-сайт. URL: https://www.academia.edu/30511115/An_analysis_of_Meggies_love_tragedy_in_The_Thorn_Birds (дата звернення: 15.04.2022)
4. Conflicts between Ambition and Love of Ralph in The Thorn Birds in Light of Maslow's Hierarchy of Needs: веб-сайт. URL: <https://www.theartsjournal.org/index.php/site/article/view/531> (дата звернення: 15.04.2022)

Summary

This article is devoted to the problem of sin and redemption in Colleen McCullough's novel The Thorn Birds. The specifics of the combination of sinfulness and saintliness are considered in the novel. The article highlights the peculiarities of the novel's subjects at the figurative level in the context of rethinking the problem of sin and repentance.

Key words: *novel, religion, subject of a sin, redemption, image.*

ПЕРЕХРЕСНІСТЬ ПОЕТИЧНИХ І ЖИВОПИСНИХ ШЛЯХІВ У КУЛЬТУРНІЙ ТРАДИЦІЇ ЯПОНІЇ

***Анотація.** У статті розглядаються проблеми взаємопроникнення різних видів мистецтва, єдності картини світу митців на прикладі творчості поетів і представників різних художніх шкіл Японії.*

***Ключові слова:** культура, мистецтво, хоку, символ.*

Японія – це країна, яка відома власною неповторною культурою, десятками ендемічних рослин та старовинними храмами, які зачаровують з першого погляду. До того ж у цій невеликій державі при імператорському дворі, крім звичних для нас сьогодні міністерств, існувало Міністерство Поезії, відбір до якого був не менш цікавим за його назву. Раніше згадана державна установа займалась популяризацією мистецтва поетів, а саме: проводила поетичні конкурси, де переможці отримували вищий державний чин або можливість стати членами Державної Ради. У VIII – XII століть, усі, хто хотіли потрапити на будь-яку державну посаду, мали скласти конкурсний іспит, що передбачав написання вірша на завчасно затверджену тему.

Майже кожен сучасний японець хоча б раз у житті намагався написати невеликий вірш або продекламувати кілька хоку чи танка, авторами яких є відомі на весь світ японські митці. Надзвичайно проста

у будові та формі та завжди загадкова за змістом, ця поезія має шанувальників на кожному континенті. Зокрема, вся культурна спадщина Японії, – навчає. Вивченню японської культурної спадщини, змістовно унікальної та неповторної, напряду пов'язаної з філософією та витонченістю, що навчає цінувати духовність та думати неординарно, присвячено багато досліджень. Достатньо назвати імена М. Бахтіна, І. Бондаренко, Н. Виноградової, Г. Зубко, Т. Каптеревой, Т. Судзуки та ін.

Саме у японській поезії досить чітко зображено гармонію життя людей та безкінечність існування природи в ньому. Поетична творчість японських поетів відрізняється повнотою натяків, образів та прихованих форм, які передаються через метафору та алегоричних персонажів, що передають окремі деталі людського буття та душі.

Щодо жанрового розмаїття, слід назвати класичну автентичну поезію, що має назву “вака”, вона досягла особливого розвитку у перод Хейан і у перекладі з японської означає “японська пісня”. Характерна риса таких пісень – це відсутність віршування та римування, що притаманне європейському стилю написання віршованих творів. У період “нового часу” на ранніх стадіях було створено різновид наґрашу в театрі Кабукі, що також мав назву “вака”.

Все життя японців оточене віршами. Вони є повсюди: у громадських місцях, на картинах, різноманітних предметах побуту (рушники, серветки, столові прибори тощо).

Вся суть культурної спадщини Японії зібрана у трирядкових віршах, що мають тісний зв'язок з буддизмом, а саме хайку (різновид віршів). Хайку являє собою один з найбільших проявів мистецтва дзен, що своєю чергою поєднаний з графікою хайга, ікебаною та чайною церемонією. Хайку – це «зорова» поезія [3], вона допомагає «побачити» усе те, про що говориться у вірші. Головне призначення хайку – створити поетичну картину, яка зможе викликати у читача відповідний настрій, збентежить душу, розбудить уяву, яка домалює відповідні картини. Отже, хайку (яп. 俳句) – жанр японської ліричної поезії, трирядковий неримований вірш на основі першої півстрофи танка [4, с. 709], що складається з 17 складів (5-7-5) і відрізняється простотою поетичної мови, свободою викладу. Лише у 16 столітті поезія хоку виділилась у самостійний жанр, а найвідомішим її представником став Мацуо Басьо [2, с. 27–55].

Крім того, широкого розповсюдження набули такі жанри японської поезії, як: танка, ренга, сенрю,сі, або ши. Цікаво, і слово ієрогліф старокитайською мовою означають: вірш, пісня, поезія, ритмічне, озвучене римами. Вірш звучить зазвичай під акомпанемент музичного інструменту. Танка (яп. 短歌) – короткий вірш) – п'ятивірш, що складається із чергування п'яти- та семискладових рядків (5–7–5–7–7) [4, с. 658]. Заклучні, завершальні рядки танка називаються агеку.

Мистецтво, зокрема живопис, поділяється на декілька етапів, залежно від митців, які тоді творили. Риси та характеристики кожного розділу мають особливості, що яскраво відрізняються один від одного.

Нара – початковий етап розвитку живопису Японії, який тривав з середини 7 до кінця 8 століття, що відомий храмом Хорюдзі, розписаним у змішаному стилі індійської та китайської традицій, що є неспростованим доказом їх впливу на японську культуру.

Наступний період – Хейан, що уславився активним процвітанням розмальовування храмів та пам'яток культури, а також зображеннями, які стали прикладами світового значення. На додачу, розважання знатних панів вийшло на новий рівень, було створено ілюстрації романів та повістей, які підіймали настрої навіть найсуворішим.

Третім етапом розвитку вважається часовий проміжок з кінця дванадцятого до першої половини чотирнадцятого століття, званий Камакура, що характеризується модерними поглядами на мистецтво в цілому та кардинально змінює стилі, шукаючи нові способи зображення життя. Вся культурна спадщина Японії робить великий крок вперед та починає надавати картинам більш практичного характеру, з відтінками воєнного часу. Характерні сюжети – буддизм та його найвідоміші релігійні сцени, міфи й легенди і їх батальні епізоди. Не забули і про сучасних діячів, які зробили великий внесок в історію цієї старовинної держави.

Муроматі – період від першої половини чотирнадцятого до другої половини шістнадцятого століть, де на перший план виходить зовсім нова тенденція, яка сколихнула весь світ. Дзен-буддизм увібрив у свою філософію багато речей, зокрема це відбилось у пейзажному живописі, який став популярним. Монохромна техніка отримала особливу елегантність [1].

Китай мав вирішальний вплив на японський живопис у цей період. Навіть найвідоміший художник того часу – Тойо Ода створив свої перші

пейзажі під час подорожі до Піднебесної. На батьківщині ж зайнявся розвитком цього напрямку.

Монояма і Едо – наступні періоди розвитку шкіл живопису, що активно доповнювали та розвивали мистецькі тенденції. На додачу, у монохромній техніці роботи мали більш витончений вигляд. Усі деталі та дрібні образи ставали більш досконаліми, що дозволяло митцям найповніше показати свої вміння.

Художні прийоми, які раніше були відомі лише на свитках, ширмах та настінному розписі почали доповнювати картини у цей період. Художники не злякались змін та почали експериментувати. Головні герої на картинах все частіше доповнювались психологічними історіями, що знаходили свій відбиток і у пейзажах, і в масових сценах.

Також, відомим митцем періоду Едо є Мотоорі Норіна, що жив і творив у 18 столітті. Це японський науковий і культурний діяч, лікар, дослідник японознавства і релігії синто.

Гравюра на дереві також набула поширення у Японії. Проте вона поділялась на два види: театральна і побутовописьменна гравюри. Найвідомішим майстром театральної гравюри є Тесюсай Сяраку, побутовописьменна гравюра активно розвивалася у творчості Судзукі Харунобу та Китагава Утамаро.

Отже, мистецтво слова, поетичний твір, дає можливість не просто читати рядки, а й поміж ними, породжуючи простір для роздумів і асоціацій (звіси – близькість поезії і живопису).

Список використаних джерел

1. Види живопису в Японії. Глосарій японського живопису. URL : <http://magic-orient.ru/vidyi-zhivopisi-v-yaponii/> (дата звернення 4.02.2022)
2. Голубішко І.Ю. Література і живопис у контексті компаративістики. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2018. 88 с.
3. Мацуо Басьо. Хоку – поезія краси та неповторності. URL : <https://naurok.com.ua/urok-macuo-baso-hoku-poeziya-krazi-ta-nerovtornosti-58933.html> (дата звернення 1.02.2022)
4. Літературознавчий словник-довідник / За ред.. Р.Т. Громяка, Ю.І Коваліва, В.І. Теремка. Київ : ВЦ «Академія», 2007.752 с.

Summary

The article deals with the problems of the interpenetration of different art forms, unity of the artists world picture as an example of poets and other representatives of various art schools of Japan.

Key words: *culture, art, haiku, symbol.*

ДИСПУТ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В СТАРШИХ КЛАСАХ

Анотація. У статті представлено особливості та ефективність використання методики диспуту на уроках зарубіжної літератури в старших класах.

Ключові слова: диспут, методика, правила, психолого-педагогічні особливості, дисципліна, власне бачення, критичне мислення.

Перед сучасною освітою стоїть безліч завдань, які передбачають не просто забезпечення учнів якісними знаннями, а й формування компетентної особистості, здатної до адекватної оцінки оточуючих подій, спроможної творчо вирішувати поставлені перед нею завдання, формувати власну позицію, ефективно її висловлювати та аргументувати. Урок зарубіжної літератури відіграє важливу роль у формуванні ключових компетентностей сучасного випускника. Для формування у старшокласників оцінних суджень, зміцнення світоглядних позицій на уроках зарубіжної літератури доцільно використовувати такий словесний метод навчання як диспут (лат. *disputo* - міркую, сперечаюся), який передбачає зіткнення різних, інколи прямо протилежних точок зору. Характерною особливістю диспуту є полеміка, боротьба думок [1, с. 75].

Диспут не вимагає певних рішень, проте не можна допускати, щоб диспут перетворювався у суперечку заради суперечки. Він покликаний навчити дисциплінувати свою думку, дотримуватися логіки доведення, аргументувати свою позицію, бути толерантним до іншої позиції.

Диспут є складним методом і вимагає високого рівня професійної підготовки педагога. Він повинен уміти делікатно і з повагою ставитись до висловлювань учнів, аргументувати їх, нікого не ображати і не принижувати, вільно володіти матеріалом теми, оперативно спрямовувати хід диспуту, стимулювати активність учасників [3, с. 54].

Тема диспуту не повинна нав'язуватися вчителем, вона має виходити з інтересів учнівського колективу. Тематика диспутів має

спонукати учнів до глибоких роздумів, пошуку власних шляхів вирішень обговорюваної проблеми.

Мета диспуту: навчити обстоювати свою думку, формулювати, аргументувати її тощо, толерантно ставитись до думок інших, жити в колективі, де є різні думки. Учні набувають необхідних для життя в суспільстві компетентностей: вибудовують свою поведінку щодо позиції інших людей, виховують в собі культуру спілкування, розвивають почуття взаємної відповідальності.

Технологія проведення уроку-диспуту така: повідомлення теми, цілей та завдань диспуту; ознайомлення з наочністю, виставкою та іншими дидактичними матеріалами; спрямування учнів на відвертість, уважне й шанобливе ставлення до інших думок; обґрунтування своїх переконань, висновків. Керівництво диспутом з боку вчителя вимагає тактовності, коректності, уміння спрямовувати виступ учнів на об'єктивне розкриття суттєвих сторін проблеми, формування вмінь учнів оперувати фактами, переконувати в істинності чи хибності висловлюваних суджень. Займаючись організацією диспуту, педагогу необхідно мати на увазі, що:

- диспут зажадає копійки, глибоко осмисленої підготовки і живий, захоплюючої форми його проведення;
- педагог повинен володіти методикою підготовки і проведення диспуту згідно з віковими особливостями учнів, їх освітньо-виховним рівнем і інтересами;
- в ході обговорення питання потрібно сформувати таку атмосферу, щоб учасники мали можливість висловлювати власні ідеї невимушено і відкрито, не боячись осуду кого б то не було;
- спілкуватися з учасниками диспуту просто, вільно, як з рівними, так як це сприяє суттєвому зближенню вчителя і учнів;
- дозволяти дітям аналізувати поняття і доводи, відстоювати власну думку і запевняти в ньому інших учасників [1, с. 67].

Під час диспуту з'являються можливості впливу на інтелектуальну та емоційну сфери особистості учня; збудження його зацікавленості в пошуку істини. Окрім цього, у процесі диспуту створюються умови для реалізації демократичних засад навчання: «учіння в диспуті сприяє розвитку критики та самокритики, культури мови та логічного мислення, навчає вмінню опонувати та перевіряти правильність своїх поглядів і переконань» [2, с. 55].

У процесі диспуту учні обговорюють не тільки запропоновані вчителем питання, а й ті, які виникли при підготовці до нього. Крім того, учні набувають умінь і навичок самостійно працювати з різними джерелами інформації; оволодівають методами аналізу та синтезу; формують уміння узагальнювати, робити висновки та вносити пропозиції. У процесі диспуту, тобто зіткнення різних поглядів і думок, знання учнів уточнюються, поглиблюються, коригуються; вони вчаться аргументовано захищати власні думки, переконання, ідеї. У цьому плані диспут є одним із засобів перетворення знань у переконання [2, с. 61].

У процесі підготовки до диспуту учні повинні самостійно осмислити проблему та її основні аспекти, підготувати необхідну та достатню інформацію про суть проблеми, прагнути до висловлювань своїх суджень з того чи іншого питання, обмінятися думками (індивідуально чи у групі), підготувати відповідний інформаційний матеріал для підтвердження своїх думок і суджень.

Зацікавленість учнів диспутом зростає, як правило, у процесі його проведення. Це залежить також і від того, як учитель ставить запитання, стимулює самостійність висловлювань і суджень учнів, спонукає до взаєморозуміння, співробітництва; забезпечує єдність цілей та устремлінь. Важливо також дотримуватись вимог до диспуту, це: вільний обмін думками; спільна активність; можливість висловлювати та критикувати будь-які положення; головне в диспуті — факти, логіка, уміння доводити; міміка, жести, вигуки в якості аргументів не приймаються. Підбиваючи підсумки диспуту, слід оцінювати не тільки зміст виступів, а й форму їх виголошення; звертати увагу на сформованість умінь учнів правильно відстоювати свої думки та переконання.

Отже, використання методу диспуту на уроках зарубіжної літератури в старших класах сприяє розвитку критичного мислення учнів та формуванню ключових компетентностей.

Список використаних джерел

1. Волкова Н. П. Педагогіка : Навчальний посібник. Вид. 2-ге, перероб., доп., ред. Н. П. Волкова. Київ : Академвидав, 2007. 616 с.
2. Диспут. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / гол. ред. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 1. С. 284.
3. Островерхова Н. О. Аналіз уроку: концепції, методики, технології. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 387 с.

Summary

The given article is aimed at representing specialties of dispute as method and its effectiveness during the lessons of foreign literature in high school.

Key words: dispute, method, rules, psychological and pedagogical specialties, discipline, personal opinion, critical thinking.

УДК 821.111-3.09

*С.І. Федчишин,
студентка 2 курсу факультету іноземної філології
О.Г. Шаповал,
кандидат філологічних наук*

ЛЮДИНА І ПРИРОДА В РОМАНІ В. ГОЛДІНГА «СПАДКОЄМЦІ»

Анотація. Стаття присвячена аналізу проблеми взаємодії людини і природи в романі В. Голдінга «Спадкоємці». Проаналізовано своєрідність взаємодії з природою двох первісних племен, протиставлених у тексті твору, специфіку фокалізації у контексті досліджуваної проблематики та розглянуто символічні образи природних об'єктів.

Ключові слова: проблема, людина, природа, точку зору, символ, притча

Проблема взаємодії людини і природи у романі В. Голдінга «Спадкоємці» (“The Inheritors”, 1955 р.) вирішується в контексті центрального філософського питання твору: невідповідності прогресу цивілізації духовно-моральному прогресу людства. Варто зазначити, що попри сталу увагу науковців до творчості В. Голдінга (Дж. Бейкер, С. Вайнтрауб, С. Кошелєв, М. Кечерукова та ін.), дослідження роману «Спадкоємці» досі має фрагментарний характер, що й обумовлює актуальність даної розвідки.

У даному романі взаємодія людини і природи розгортається у кількох образах та сюжетних лініях. Зокрема, неандертальці та «нові люди» протиставлені за їх ставленням до природи. Так, неандертальці являють собою «світ природи», вони наближені до природи, є її

невід'ємною частиною, турбуються про природу та один про одного. Вони не завдають шкоди природі та живим істотам. Міцні родинні зв'язки, близькість до природи і звичний порядок життя – так існували неандертальці багато століть, вважаючи, що до них усе було так само, і попереду їх не чекають жодні зміни. Вони повністю впевнені, що крім них на землі нікого немає, і навіть не здогадуються про існування інших людей, що відображає певну їх наївність та простоту.

Прихід нових людей до місця традиційного проживання неандертальців руйнує звичний уклад їхнього життя, пориває нитки, що пов'язують Лока з сім'єю, руйнує єдність та гармонію його внутрішнього світу, приносить біль та страждання. Неандертальці не розуміють, про що говорять нові люди, але на чуттєвому рівні відчують, що навколо них *«...вітають злість і страх»* [3, с. 101].

Натомість, загарбники, «нові люди» уособлюють в собі сукупний негативний образ цивілізованих негативних персонажів. У контексті ставлення до природи, вони являють собою відображення зла, що розповсюджується і на їх персоналістичні характеристики, – вони не чутливі, жорстокі по відношенню до неандертальців – тобто до узагальненого образу відповідності людини природі [2, с. 42].

Нові люди лякають неандертальців, але водночас вони володіють якоюсь *«незрозумілою привабливістю»* [3, с. 86]. Як дитина, яка, долаючи страх, тягнеться до всього нового, Лок не може подолати свою цікавість: *«Інші люди, які так багато бачили всередині голови, були як вода, яка і жахає, і в той же час дразнить і манить людину підійти ближче. Лок ледь усвідомлював цей свій потяг, але ніяк не міг його зрозуміти і тому почував себе зовсім дурним»* [3, с. 99].

Особливе місце в розкритті взаємодії людини і природи займає водна стихія, представлена в романі «символічними образами моря, снігу, криги, талої води, болота, озера, ріки, водоспаду і сліз» [1, с. 264], чие значення формується «на основі поєднання архетипних та міфологічних уявлень про воду як джерело життя, уособлення жіночої родючої сили, межі, що позначає кардинальні трансформації, початок та кінець існування всього живого» [1, с. 264].

Вода забирає тіло мертвої старої, вода відокремлює людей та Лока від острова, де був «інший». Особливо важливим у романі є образ «падаючої води» – водоспаду, алегоричне значення якого дає ключ до розуміння філософського задуму всього роману. Вперше цей образ виникає на самому початку твору, коли група неандертальців майже

дісталася місця свого літнього проживання. Гул і рев «падаючої води» обриває їхню розмову, змушуючи застигнути в безмовному страху і захопленні: «...це був шум настільки невимовний і всепроникний, що не було потреби нагадувати один одному, звідки він. ... Люди мовчки прислухалися до віддаленого реву води» [3, с. 12].

Цей образ з'являється на сторінках роману багато разів. І чим страшніші сцени, що розігруються на очах неандертальців, чим ближче вони до розуміння нових людей і до своєї загибелі, тим голосніше звучить шум води, що падає з висоти. У своєму еволюційному розвитку неандертальці, на відміну від нових людей, так і не змогли піднятися вище водоспаду. Цей образ набуває у «Спадкоємцях» символічного значення, адже слово «Fall» англійською означає не лише «водоспад», а й «гріхопадіння», що дозволяє говорити про біблійні мотиви у даному творі. У цьому ракурсі сюжет «Спадкоємців», на думку багатьох дослідників, є своєрідною реконструкцією біблійного міфу про перворідний гріх [4].

Цікавим аспектом проблеми взаємодії людини і природи є бачення оточуючого світу очима різних персонажів. Так, практично все, що відбувається у романі, представлене крізь сприйняття молодого неандертальця Лока. Точка зору цього персонажу втілює інші смисли, розміри і систему взаємодії, ніж об'єктивна реальність.

Проте на останніх сторінках В. Голдінг змінює ракурс огляду. Він подає світ у реальних, об'єктивних масштабах, де Лок перестає сприйматись як невід'ємна частина всесвіту, перетворюючись в очах читача на маленьку і загублену «*руду істоту*» [3, с. 160], чий страждання відгукуються космічним відлунням саме через його малість, загубленість і приреченість.

У фіналі роману В. Голдінг знову змінює фокус зображення оточуючого світу. Він подає його очима Туамі, одного з «нових людей», і цей світ дуже схожий на світ, зрозумілий і близький читачу. За допомогою такої зміни ракурсу бачення світу В. Голдінг наголошує на різноманітності ставлення людини до оточуючого світу та природи. Бачення світу, яким воно постає в кінці роману, наближається до бачення сучасної людини, що, в свою чергу, дає можливість В. Голдінгу провести паралель між минулим та сьогоденням. Читач з жахом усвідомлює, що він є спадкоємцем не людяності неандертальців, а жорстокості та страху «нових людей». Взаємодія людини і природи стає

одним із основних чинників, які формують цей моральний урок, що розгортається у просторі роману-притчі.

Список використаних джерел

1. Шаповал О.Г. Символіка образів водної стихії в романі В. Голдінга «Спадкоємці». *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2021. №1. С.259–266.

2. Ярошовець С. «Ми ж не дикуни...»: Роман В. Голдінга «Володар мух» як літературна притча. 6 кл. *Зарубіжна література в навчальних закладах*. 2000. № 1. С. 38-44.

3. Golding W. *The Inheritors*. London : Faber & Faber, 2005. 240 p.

4. Johnston A. *Of Earth and Darkness : The Novels of William Golding*. Columbia, Mo. ; London : University of Missouri Press, 1980. 312 p

Summary

The article deals with the analysis of the problem of interaction between man and nature in W.Golding's "The Inheritors". The interaction with the nature of the two primitive tribes, opposed in the text, the specifics of focalization in the context of the researched problems are analyzed and the symbolic images of natural objects are considered in the article.

Key words: *problem, man, nature, point of view, symbol, parable*

НІМЕЦЬКА МОВА ТА МЕТОДИКА ЇЇ ВИКЛАДАННЯ

УДК 37.091.33-027.22:811'243

*В.М. Гнатишин,
магістрантка 1 курсу факультету іноземної філології*

ПРИНЦИПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЇ ІНШОМОВНОГО КОМУНІКАТИВНОГО ТРЕНІНГУ

Анотація. У статті продемонстровані різні системи принципів, які необхідні для успішної реалізації іноземномовної комунікативної тренінгової технології. Також розглянуті основні норми та правила групового спілкування, які необхідні для реалізації в рамках іноземномовного комунікативного тренінгу.

Ключові слова: принцип, технологія, іноземномовний комунікативний тренінг.

Однією з основних характеристик будь-якої освітньої/педагогічної технології є системність, яка передбачає, що «педагогічна технологія повинна мати всі ознаки системи, адже від неї цілком залежить очікувана ефективність та відтворюваність» [3, с. 69]. Ця характеристика іноземномовного комунікативного тренінгу проявляється у наявності інваріантної системи принципів, які необхідні для створення його ефективного освітнього середовища.

В основу групової взаємодії у ході тренінгу покладено специфічні принципи роботи. Науковець С.І. Макшанов поділяє принципи тренінгу на 4 групи: 1) принципи створення середовища тренінгу; 2) принципи поведінки учасників тренінгу; 3) організаційні принципи; 4) етичні принципи [2, с.103].

Дослідниця Л.М. Журавська дещо доповнює систему принципів успішної реалізації тренінгової технології:

– принцип активності учасників (учасники залучаються до групових дискусій, беруть участь у рольових іграх, виконують практичні вправи);

– принцип об'єктивності поведінки (поведінка учасників за допомогою зворотного зв'язку переводиться з імпульсивного на

об'єктивний рівень);

– принцип оптимізації пізнавальних процесів в умовах спілкування (учасники отримують інформацію про себе від партнерів зі спілкування та застосовують її у процесі навчання);

– принцип творчої позиції учасників (учасники самостійно розв'язують проблеми, шукають нестандартні способи);

– принцип «тут і тепер» (предметом аналізу) учасників є процеси, почуття, дії, які мають місце у даній групі у даний момент часу);

– принцип відвертості та відкритості (у ході тренінгу головне – бути самим собою);

– принцип «Я» (увага учасників повинна бути зосереджена на самопізнанні, самоаналізі та рефлексії);

– принцип конфіденційності (усе, що відбувається на тренінгу, залишається в групі) [1, с.17]

Науковець І. Шульга підсумовує та зазначає, що ефективність використання тренінгових технологій залежить від дотримання ряду принципів та вимог: принципу активності учасників; принципу їхньої дослідницької, творчої позиції; принципу об'єктивізації поведінки (використання зворотного зв'язку, який допомагає учаснику отримувати об'єктивну інформацію про свою поведінку); принципу оптимізації пізнавальних інтересів в умовах спілкування (ефективність пізнання підвищується за рахунок того, що до пізнавального процесу долучається інформація, яку індивід отримує від партнерів по спілкуванню); принципу партнерського (суб'єкт-суб'єктного) спілкування, що характеризується визнанням цінності особистості іншої людини, прийняттям до уваги інтересів співрозмовників [5, с. 245-246].

Проте науковець Є.М. Татаурова стверджує, що окрім дотримання вищевказаних принципів загального плану при проектуванні іншомовного комунікативного тренінгу необхідно брати до уваги особливості перебігу групової взаємодії та спілкування учасників. Тож розглянемо основні норми та правила групового спілкування, необхідні для реалізації в рамках іншомовного комунікативного тренінгу, за Є.М. Татауровою [4, с. 56-57].

1. Принцип партнерського спілкування.

Даний принцип передбачає реалізацію суб'єкт-суб'єктної (діалогічної) взаємодії і виявляється у загальному гуманістичному відношенні до партнера по спілкуванню через усвідомлення цінності

особистості співрозмовника, врахування його інтересів, загальне налаштування на здійснення співробітництва. При партнерській взаємодії учасники спілкування взаємодіють один з одним на рівних позиціях. Їх цілі та мотиви спілкування можуть змінюватися у процесі взаємодії.

2. Принцип активізації пізнавальних процесів.

Структура тренінгових занять передбачає наявність постійної діяльності, яка передбачає включеність кожного з учасників до інтенсивної групової взаємодії. Такий режим роботи створює сприятливі умови для аналізу тих чи інших проблем із різних точок зору, а також стимулює до пошуку нестандартних рішень.

3. Принцип персоніфікації висловлювань.

Найчастіше члени тренінгу бояться прямо висловлювати свою думку, побоюючись засудження з боку інших учасників. У такому разі вони вдаються до використання «безособових» форм, як-от «загальноприйнятою думкою є...», «усім відомо...» тощо. Ведучому (організатору, вчителю тощо) тренінгу важливо пояснити учасникам, що відмінності точок зору є нормальним і кожен учасник повинен усвідомлювати важливість власної думки. У ході тренінгу він стимулює учасників до більш відкритого вираження особистої думки, усвідомлення її цінності.

Підсумовуючи, зазначимо, що при створенні іншомовного комунікативного тренінгу необхідно спиратися на вищезгадані принципи, основними з яких є принцип створення середовища тренінгу, принцип поведінки учасників тренінгу, принципи реалізації групової взаємодії та спілкування учасників тощо. Дотримання та реалізація цих принципів сприятиме позитивній атмосфері, мотивації учасників тренінгу, а також розвитку іншомовних комунікативних навичок.

Список використаних джерел

1. Журавська Л.М. Соціально-психологічний тренінг: розвиток якостей особистості працівників сфери туризму : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. К. : Видавничий Дім «Слово», 2006. 312 с.

2. Макшанов, С.И. Психология тренинга в профессиональной деятельности: дис. на соиск. учен. степ. д-ра. пед. наук : 19.00.03. Санкт-Петербург, 1998. 322 с.

3. Михайліченко М.В., Рудик Я.М. Освітні технології : навчальний посібник. К. : ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с.

4. Татаурова Є.М. Развитие умений диалогической речи старших школьников на основе технологии иноязычного коммуникативного тренинга : дис....канд-та пед. наук : 13.00.02 / Федер. госуд. бюдж. образ. учреждение высшего образования «Нижегородский государственный лингвистический университет имени Н.А. Добролюбова». Нижний Новгород, 2020. 220 с.

5. Шульга І. Тренінг із іноземної мови професійного спрямування для студентів І курсу немовних спеціальностей. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. № 5. С. 244-252

Summary

The article demonstrates various systems of principles that are necessary for the successful implementation of foreign language communicative training technology. The basic norms and rules of group communication, which are necessary for implementation as part of foreign language communicative training, are also considered.

Key words: *principle, technology, foreign language communicative training.*

УДК 811.112.2:39(430)

Ю.В. Ковцун,
студентка 2 курсу факультету іноземної філології

НАРОДНІ ЗВИЧАЇ, ТРАДИЦІЇ НІМЕЦЬКОМОВНИХ КРАЇН ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ЇХ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Анотація. *Стаття присвячена вивченню народних звичаїв, традицій святкування у німецькомовних країнах та відображенню їх у німецькій мові. Особлива увага звертається на святкування Великодня у німецькомовних країнах та використання лексики. Наведено та проаналізовано приклади мовних кліше, які використовуються під час святкування.*

Ключові слова: *народні звичаї, лексика, мова, традиції.*

Вивчення німецької мови неможливе без знання та оволодіння народними звичаями та традиціями німецькомовних країн. Вивчення національних традицій, звичаїв, обрядів, етикету являє собою актуальну

дослідницьку роботу, у якій можна проаналізувати мовні особливості країни.

У Німеччині Великдень вважається одним із найважливіших християнських свят поруч із Різдом. Дні святкування свята у державі є вихідними. Німецький Великдень називають Ostern, що означає схід. Це свято приносить людям світло, і пов'язане із воскресінням Ісуса. У школах оголошуються канікули – Osterferien і тривають від 7 до 14 днів, а дорослі мають вихідний на це свято 3 дні [3].

Святкування Великодня у німецькомовних країнах мають свої особливі традиції. Готуватися до свята починають заздалегідь. За кілька тижнів до Пасхи німці прикрашають будинки, купляють подарунки та печуть різні кекси. Крамниці в цей час мають різноманітні шоколадні зайці, цукерки та яйця. Різнокольорові яйця (bunte Eier) – головна прикраса будинку як всередині, так і назовні. Символами Великодня в Німеччині є нарциси (Narzissen), великодні яйця (Ostereier) та кролики (Kaninchen). За традицією зайці на Великдень ховають яйця та подарунки, а дітки мають їх відшукати. Кролики за традицією-символи родючості. Головними пасхальними прикрасами будинку та столу використовують нарциси, які в Німеччині називають великодніми дзвонами. За легендою на Великдень вони починають дзвеніти. Також особливе значення надається великодньому вінку, який характеризує пробудження та відродження природи. Його прикрашають гілками зелені, квітами, шоколадом, фруктами та стрічками. Потім прикрашений вінок вішають на вхідні двері або вікна [1].

Однією із сучасних традицій у німецькомовних країнах є оздоблення фонтанів та колодязів яскравими квітами, стрічкам, писанками та крашанками, щоб підкреслити значення води для людей, яка є символом життя. Також на Великдень у церкві німці запалюють свічку, вносячи її у храм зі словами «Христос є світло!» (Christus ist das Licht), а звідти розносять вогонь у свої будинки. У неділю в усіх німецькомовних країнах, так як і в Україні за традицією влаштовується святковий обід на якому збирається уся родина. Великдень особливе свято для діток. Діти вірять, що великодній заєць принесе їм солодощі, тому зранку йдуть в садок або будинок шукати подарунки.

Також у Німеччині існують регіональні звичаї святкування Великодня. Наприклад, у Веймарі в пам'ять про німецького поета Гете, який жив там багато років, дітей запрошують у парк шукати солодощі, принесені великоднім кроликом. Там побудований садовий будинок

поета, який завжди в чистий четвер запрошував дітей шукати великодні яйця у своєму саду. Ще один звичай, який використовують у Нижній Саксонії – це ходіння із великодньою водою. Її беруть у водоймі з проточною водою і несуть додому, не промовляючи жодного слова. Народна приказка говорить, що така вода має особливі властивості і допомагає довго підтримувати красу і здоров'я.

Великдень у Німеччині святкують чотири дні, починаючи із п'ятниці до Світлого понеділка. Karfreitag – Страсна п'ятниця. У цей день заборонені веселощі та змагання. Karsamstag або Великодня субота присвячена молитвам та строгому посту. Ostersonntag – Великдень, в цей день збирається вся родина. Ostermontag – світлий понеділок. У цей день усі державні установи закриті.

Традиційні фрази, які використовує німецькомовне населення для привітання із Великоднем:

Frohe Ostern!-Світлого Великодня!

Ich wünsche Dir frohe Ostern!-Я бажаю тобі світлого Великодня!

Ich wünsche euch allen schöne Osterfeiertage!-Я бажаю вам усіх чудових Великодніх свят!

Ich wünsche ein frohes Osterfest und viele bunte Eier!-Я бажаю веселого свята Великодня та багато різнокольорових пасхальних яєць!

Fröhliche Ostertag!-Веселого свята Великодня!

Schöne Ostern!-Чудового Великодня!

У Швейцарії кожна кантона має свою великодню традицію: на заході країни знаряддя тортур Христа і хустку з потом святої Вероніки у Страсну Пятницю несуть вулицями місцевостей. У містах звучать молитви і пісні. У Валлісі, навпаки, в селах роздають хліб, сир і вино. Раніше в Страсну п'ятницю можна було тільки босоніж виходити на вулицю. У деяких кантонах є традиція ловити відображення сонячних променів у воді. У Берні всі без винятку зустрічають Великодню неділю на місці елеватора в старій частині міста. Тут вони влаштовують маленькі бої крашанками – перемагає той, чиє яйце залишилося нерозбитим. Також до великодніх звичаїв належить «прикраса джерел». У більш ніж двохстах церковних громадах джерела в селах прикрашають гірляндами зі строкатих крашанок, паперу, гілок і стрічок. Рекорд належить Бібербаху: на «найбільшому в світі пасхальному джерелі» висить гірлянда із більш ніж 8000 яєць [2].

Так, при дослідженні національних звичаїв з'ясувалося, що у Німеччині дуже високо цінуються сімейні традиції, уся сім'я збирається

за Великоднім обідом. Звичай святкування Великодня значно відрізняються із святкуванням свята в Україні. Мені було цікаво шукати новий матеріал і дізнаватися нову інформацію про Великдень. До перспектив подальших розвідок належить дослідження народних звичаїв, традицій святкування у Австрії.

Список використаних джерел

1. Культурні традиції та особливості німецького народу. URL: <https://fs01.vseosvita.ua/01003dk7-f8d5.pdf> (дата звернення 18.04.2022).
2. Традиції святкування Великодня у різних країнах. URL: <https://pon.org.ua/novyny/5587-tradicyi-svyatkuvannya-velikodnya-u-rznih> (дата звернення 16.04.2022).
3. Як святкують Великдень у Німеччині. URL: <https://migrant.biz.ua/nimechina/kultura/velykden.html> (дата звернення 17.04.2022).

Summary

The article is devoted to the study of folk customs, traditions of celebration in German-speaking countries and their reflection in the German language. Particular attention is paid to the celebration of Easter in German-speaking countries and the use of vocabulary. Examples of language cliches used during the celebration are given and analyzed.

Key words: *folk customs, vocabulary, language, traditions.*

УДК 37.091.33-027.22:811

*I.I. Крисько,
магістрантка 1 курсу факультету іноземної філології*

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ» ТА ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ЙОГО ТРАКТУВАННЯ

Анотація. У статті розглядаються зміст поняття «інтерактивне навчання» та аналізуються основні підходи до його трактування. Запропоновано способи реалізації інтерактивного навчання в освітньому процесі.

Ключові слова: *навчання, інтерактивне навчання, взаємодія, освітній процес.*

Стрімкі зміни в освіті, які зумовлені низкою чинників (соціально-економічні та політичні трансформації суспільства, зміна суспільних

запитів, процеси глобалізації, реформи у різних сферах тощо) спричиняють потребу у переосмисленні усталених форм і технологій навчання.

У розв'язанні нових завдань значну роль відіграє інтерактивне навчання. Дослідженням проблем впровадження інтерактивного навчання, з'ясуванням його особливостей працювали В. Євдокимов, М. Кларін, Л. Пироженко, О. Пометун, І. Прокопенко, Р. Реванс, Т. Ремех, С. Сисоєва, М. Скрипник, К. Стоун, Б. Тевлін та ін.

У методичній науці накопичено багатий досвід щодо розуміння поняття «інтерактив» [1-5]. Поняття «інтерактивний» походить від латинського «inter» – між та «activ» – активний. Лексичне значення слова «інтерактивність», «інтерактив» у перекладі з англійської мови таке: «inter» – взаємний, «act» – діяти, тобто здатність взаємодіяти [1]. Термін «інтерактивна педагогіка» був уведений до наукового обігу (1975 р.) німецьким дослідником Г. Фріцом, який убачав основну мету інтерактивного процесу у зміні й поліпшенні моделі поведінки його учасників, які, аналізуючи власні реакції та реакції партнера, вдаються до зміни моделі поведінки, свідомо засвоюють її.

Сутність інтеракції витлумачують як взаємодію, (вплив один на одного), зумовлену індивідуальними особливостями її суб'єктів, соціальною ситуацією, домінантними стратегіями поведінки, цілями учасників взаємодії та можливими суперечностями, які виникають у процесі спільної діяльності й спілкування [6]. Соціальна взаємодія в інтеракціонізмі – це безпосередня міжособистісна комунікація («обмін символами»), найважливішою особливістю якої вважають здатність людини «брати роль іншої особи», уявляти, як її сприймає партнер у спілкуванні або група, інтерпретувати ситуацію та конструювати свої дії.

Осмислення різних наукових позицій стосовно розуміння сутності інтерактивного навчання дає змогу стверджувати, що існують спільні й відмінні думки про активізацію навчальної діяльності студентів. Водночас усі дослідники визнають спільну ознаку інтерактивного навчання – значення міжособистісної взаємодії, що робить ефективним сам процес навчання.

Науковці розглядають поняття «інтерактивне навчання» як:

– «спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність» (О. Пометун [5, с. 8]);

- «постійний та змінюваний напрям режиму навчання, який передбачає комунікаційні зв'язки між тими, хто навчається, та системою, яка навчає, у процесі їхньої продуктивної взаємодії (навчання). Такі зв'язки можуть бути як прямими, так і зворотними; як безпосередніми, так й опосередкованими» (Д. Махотін [4, с. 30]);

- «навчання, що ґрунтоване на активній взаємодії із суб'єктом навчання (ведучий, учитель, тренер, керівник). Це один із варіантів комунікативних технологій: їхні класифікаційні ознаки збігаються; інтерактивне навчання – це «навчання з добре організованим зворотним зв'язком суб'єктів та об'єктів навчання, із двостороннім обміном інформацією між ними» (Г. Селевко [7, с. 16]).

Зважаючи на вищенаведені позиції, розглядаємо інтерактивне навчання як спільну навчально-пізнавальну та активно-пошукову діяльність учасників освітнього процесу, в основі якої є взаємодія, діалог, взаємонавчання.

Серед основних способів реалізації інтерактивності наведемо:

1) взаємодія учасників навчального процесу завдяки використанню різних видів зв'язку (електронні освітні середовища, спільноти у соцмережах, е-листування тощо);

2) створення за допомогою шаблонів, форм, графічних малюнків тощо навчальних програмних засобів, тестів, карт, таблиць й ін. (Mentimeter, за стосунки Google Workspace тощо);

3) виконання кооперативних завдань;

4) виконання самоконтролю / контролю завдань за допомогою запропонованих варіантів відповідей (вибіркові відповіді, обчислення відповідей, графічна інформація, аналітичні вирази в довільній формі запису) тощо.

Таким чином, огляд наукових позицій, які стосуються з'ясування сутності базових понять інтерактивного навчання дає підстави зробити такі висновки: 1) для інтерактивного навчання головними є комунікативна взаємодія та взаємовплив його учасників; 2) методи інтерактивного навчання – система способів цілеспрямованої міжособистісної взаємодії.

Список використаних джерел

1. Активні та інтерактивні методи навчання / уклад. О. С. Кравчина. Київ :УІ ППОАН України, 1999. 123 с.

2. Дмитренко К. А. Сутність професійно-педагогічної комунікації у педагогічній освіті [Електронний ресурс] Режим доступу : <file:///C:/Users/User/Downloads/Nzsp 2012 7 4.pdf>.

3. Когут І. В. Визначення базисних компетенцій у структурі професійно-педагогічної комунікативної компетентності майбутнього педагога. *Освітологічний дискурс*. 2014. № 2 (6). С.63-73.

4. Махотін Д. А. Інтерактивне навчання на уроках економіки. *Економіка в школах України*. 2008. № 7. С. 30–32.

5. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ : [б. в.], 2007. 144 с.

6. Садова В. В. Формування комунікативної культури вчителів початкових класів у процесі методичної роботи : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Харків, 2000. 20 с.

7. Селевко Г. К. Педагогические технологии на основе информационно-коммуникационных средств. К. : НИИ школьных технологий, 2005. 208 с.

Summary

The article considers the content of the concept of «interactive learning» and analyzes the main approaches to its interpretation. Ways to implement interactive learning in the educational process are proposed.

Key words: learning, interactive learning, interaction, educational process.

УДК 811.112.2(494)

*Ю.В. Курманська,
студентка 2 курсу факультету іноземної філології*

ОСОБЛИВОСТІ ШВЕЙЦАРСЬКОГО ВАРІАНТУ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Анотація. Стаття присвячена розгляду особливостей швейцарського варіанту німецької мови. Особлива увага звертається на фонетичні, лексичні та граматичні мовні характеристики. Наведено та проаналізовано приклади швейцарського варіанту німецької мови. Встановлено, що швейцарський національний варіант виступає розмовною мовою всіх швейцарців.

Ключові слова: варіант норми, лексика, мова, особливості, фонетика.

В останні роки посилюється інтерес до вивчення німецької літературної мови та її варіантів у німецькомовних країнах. Швейцарський національний варіант німецької мови є досить вагомим для вивчення та визначення граматичних, лексичних та фонетичних особливостей.

Відмінності німецької мови існують у Німеччині, Австрії, Швейцарії та чітко відображаються у лексиці, фонетиці та граматиці. Проблемою вивчення мовних особливостей швейцарського варіанту німецької мови займалися: У. Аммон, Д. Брозович, Н. Максименко, А. Рожко, А. Альошина та інші.

Метою статті є вивчення особливостей швейцарського варіанту німецької мови на фонетичному, лексичному та граматичному рівнях.

Швейцарський національний варіант німецької мови – це літературно-нормована мовна система, яка є загальним та всеохоплюючим засобом письмового спілкування, а також в значній мірі засобом усної комунікації швейцарців – носіїв німецької мови. Виступаючи розмовною мовою всіх швейцарців без всякого соціального обмеження, Schwyzertysch виконує також з цим деякі функції літературної мови. Він використовується частково в політичних та адміністративних закладах країни, в церковних проповідях, в наукових та політичних дискусіях, на радіо та телебаченні [1].

Швейцарському варіантові властиві характеристики, які відрізняються від німецької літературної норми:

1. Розбіжності в довготі та короткості голосних: Наприклад, в словах Magd, Obst, Erde, werden, nun – голосні вимовляються коротко, а в префіксах ur-, vor- і в словах: dachte, brachte – довго.

2. Відсутній твердий приступ (Knacklaut), немає дифтонгів. В деяких випадках голосні і приголосні мають іншу вимову, чим в загальнонімецькій нормі: а) [y] вимовляється інколи як [i], наприклад: Gymnasium, Zylinder; б) в сполученнях sp, st на початку слова вимовляється [s], наприклад: Sport, Student, Stil; в) суфікс -ig вимовляється як [ik], наприклад: zwanzig, vierzig; г) звук [v] вимовляється як [f], [ch] як [k], наприклад: Klavier, China, Chemie.

3. В Швейцарії іноземні слова, на відміну від власне літературної німецької мови, не завжди були адаптовані до німецької орфографії [2, с. 42]: Sauce, Behind, Bijou, Cachepot, Reduit.

4. На позначення багатьох речей щоденного побуду використовуються відмінні позначення: die Ferien, das Velo, das Obers, die Beiz, die Stube.

5. У Швейцарії є поширеними лексичні одиниці німецького походження: die Baute, die Fahrhabe, die Holzschnitzel; латинського (die Frucht, die Kremation, die Maturitat) та французького (das Bouquet, die Garage, die Glace).

Швейцарському варіанту притаманні різноманітні граматичні особливості. Вони полягають в сфері числа і роду іменників, відмінюванні сильних дієслів, відміні деяких іменників, вживанні займенників та прийменників.

1. Розбіжності в граматичному роді, напр. das Photo (нім. die Photo), das Meter, das Liter, das Viertel (в німецькій мові всі ці іменники чоловічого роду).

2. Деякі слова, які в німецькій літературній мові відносяться до сильної відміни, в швейцарському варіанті мають слабку відміну, наприклад: der Stern, der Hahn та ін.

3. Розбіжності в утворенні множини іменників, наприклад: die Seminarien (нім. die Seminare), die Resten (нім. die Reste), die Krägen (нім. die Kragen).

4. Відхилення від загальнонімецької мови зустрічаються у відмінюванні слабких (geschumpfen – нім. geschimpft), сильних (ladest – нім. lädst) і неправильних дієслів (stund – нім. stand), (ward – нім. wurde).

Отже, швейцарський національний варіант виступає розмовною мовою всіх швейцарців і має фонетичні, лексичні та граматичні відмінності. До перспектив подальших досліджень належить дослідження австрійського варіанту німецької мови.

Список використаних джерел

4. Максименко Н. А. Австрійський та швейцарський варіанти німецької літературної мови. URL: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/movoznavtvo/2010/119-106-7.pdf> (дата звернення 16.04.2022).

5. Siebenhaar B., Voegeli, W. Mundart und Hochdeutsch im Vergleich. Hrsg. P. Sieber, H. Sitta. - Aarau, Fr. am M., Salzburg : Sauerlander, 1988. S. 75-86.

Summary

The article is devoted to the consideration of the Swiss version of German language features. The special attention is paid to phonetic, lexical and grammatical language characteristics. The examples of the Swiss version of the German language are given and analyzed. The Swiss national version is established to be the spoken language of all Swiss.

Key words: *the version of the norm, vocabulary, language, features, phonetics.*

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКИХ ЛІМЕРИКІВ

Анотація. У статті розглядаються стилістичні особливості лімерика як національного англійського типу гумористичних віршів на прикладах з німецької мови. Визначаються основні стилістичні прийоми створення лімериків, а саме гра слів та гіпербола.

Ключові слова: лімерик, стилістичний засіб, гра слів, гіпербола.

Лімерик (англ. limerick) – «жанр гумористичної поезії, джерелом якої є фольклор, імпровізована застільна пісня, нісенітниця... Складається з п'яти версів із римою *aabba*, із тристопним анапестом у першому, другому, п'ятому версах, із двостопним – у третьому та четвертому. Однак система римування може бути порушена, як кількість стоп у віршовому рядку, бо вирішальне значення надається розкутій інтонаційно-синтаксичній структурі» [3, с. 557].

Наприклад:

*Da war mal ein Junge aus Hessen,
der wollte mal wieder nichts essen.*

*Trank nur Bier, trank nur Wein,
mal auch Tee, nur zum Schein.*

Da war er schon bald auch vergessen [6].

Як стверджує науковець М.Л. Гаспаров, «лімерикам властиві характерні риси гумору, а саме:

- 1) широкий контекст, що дає можливість різних тлумачень;
- 2) парадоксальність – гра зі словами, де значення «вивертається», перекидається і миттєво знову повертається на місце;
- 3) здатність бачити абсурд життя і усміхатися йому;
- 4) наскрізний характер – гумор переливається з однієї форми в іншу: то м'яка іронія, то тонкий натяк, то смуток або багатозначне умовчання, то різкий поворот» [1, с. 102].

Основний стилістичний прийом, який використовується у багатьох лімериках – це гра слів або ж її різновид каламбур. «Гра слів – різновид мовної гри, в якому ефект дотепності досягається неканонічним використанням слів і фразеологізмів (трансформаціями їх

семантики і/або складу). Каламбур – різновид гри слів, в якому ефект дотепності (переважно – комічної) досягається неканонічним використанням полісемантів, омонімів, псевдосинонімів і псевдоантонімів» [4, с.802]. Дослідник О. Тараненко дає таке визначення: «Гра слів – це спеціальне використання звукової, лексичної або граматичної форми слів, а також частин слів, фразеологізмів, синтаксичних конструкцій для створення певних фонетико- та семантико-стилістичних явищ, що ґрунтуються на зіставленні й переосмисленні, обігранні близькозвучних або однозвучних мовних одиниць з різними значеннями. Одним з різновидів гри слів, який полягає у створенні комічно-сатиричного ефекту, є каламбур» [5].

Стилістичний прийом гри слів у німецькомовному лімеріку можна спостерігати на даному прикладі:

*Ein jüngerer Dichter in **Rosenheim**,
der findet nicht nur einen Hosenreim.*

*Beim Kosen Reime
und Rosenkeime*

*entdeckt er noch immer in **Rosenheim** [8].*

Зазначимо, що у багатьох лімериках можна знайти багато повторів слів і рим. Зокрема, останнє слово першого та останнього рядків у цій формі поезії часто повторюються.

Наступний лімерик доводить, що стилістичний прийом «гра слів» відіграє важливу роль для розуміння сенсу вірша. Хоча римовані слова у даному прикладі також однакові, але через контекст набувають іншого значення.

*Es fragt mal ein Dichter in Rosenheim
die Damen, was sich wohl auf Hosen reim',*

*belauert die Damen,
bedauert die Lahmen*

und kehrt dann mit einem Strauß Rosen heim [8].

Ще одним стилістичним прийомом, який часто використовується у лімериках є гіпербола. Так, окрім певних рис зовнішності у лімериках гіперболізуються риси характеру людей як-от: надмірна охайність, обережність, самовпевненість, жадібність [2].

Наприклад:

*Ein blutjunges Mädchen aus Niger
Ritt lächelnd mal auf einem Tiger
Zurück kam sie auch*

*Doch in seinem Bauch
Der Lächelnde war nun der Tiger* [7].

У даному лімеріку гіперболізуються саме такі риси характеру як самовпевненість та необачність.

Також на прикладі зазначеного лімерика можна спостерігати ще одну характерну їх особливість, а саме присутність географічних назв (топонімів), які зазвичай виступають як римоване слово в кінці першого рядка: *Niger*. Іноді ці топоніми є вигаданими з метою створення певних рим.

Наприклад:

*Ein Knabe aus Tehuantepec
der lief auf der Bahn seiner Tante weg;
sie lief hinterher,
denn sie liebte ihn sehr,
und außerdem trug er ihr Handgepäck* [9].

Таким чином, одними з основних стилістичних засобів у німецьких лімериках є гра слів (каламбур) та гіпербола. Ці засоби сприяють створенню гумористичного або іронічного ефекту, оскільки вони актуалізують абсурдність, незвичайність ситуації. Дослідження лімериків є перспективним і цікавим на заняттях зі стилістики, оскільки дозволяє удосконалювати навички аналізу коротких віршів.

Список використаних джерел

1. Гаспаров М. Л. Записи и выписки. М. : Новое литературное обозрение, 2000. 415 с.
2. Ємець О.В. Лімерик у стилістичному та перекладознавчому аспектах : веб-сайт. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/2449/1/08yeovpa.pdf> (дата звернення 16.04.2022).
3. Літературознавча енциклопедія : у 2 т./ авт.-уклад. Ю. І. Ковалев. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 1. 608 с. : веб-сайт. URL : <https://archive.org/details/literaturoznachat1/page/n607/mode/2up> (дата звернення 13.04.2022).
4. Сковородников А. П. Языковая игра. *Культура русской речи*. Энциклопедический словарь-справочник / [под ред. Л. Ю. Иванова, А. П. Сковородникова, Е. Н. Ширяева]. М. : Флинта : Наука, 2003. С. 796–803.
5. Тараненко О. Гра слів : веб-сайт. URL : <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/КМ/pdfs/Magazine50-10.pdf> (дата звернення 17.04.2022).

6. Die wichtigsten Begriffe der Praktischen Stilistik : веб-сайт. URL : URL: <https://www.grin.com/document/31824> (дата звернення 13.04.2022).

7. Limerick vom Tiger in Niger : веб-сайт. URL : <http://www.gereimtheiten.de/5976/limerick-vom-tiger-in-niger/> (дата звернення 13.04.2022).

8. Rehm Jürgen. Der geschüttelte Limerick : веб-сайт. URL : <http://www.schuettelreis.de/glimerick.html> (дата звернення 13.04.2022).

9. Über den Limerick : веб-сайт. URL : <https://andreasruedig.wordpress.com/2013/08/26/uber-den-limerick/> (дата звернення 13.04.2022).

Summary

The article considers the stylistic features of Limerick as a national English type of humorous poems on examples from the German language. The main stylistic methods of creating limericks are determined, namely wordplay and hyperbole.

Key words: *limerick, stylistic devices, wordplay, hyperbole.*

ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВИХ КЕРІВНИКІВ ТА АВТОРІВ

Англійська мова та методика її викладання

Галайбіда Оксана Василівна, кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови

Бура Христина Віталіївна, магістрантка 1 курсу факультету
іноземної філології

Рогаль Лана Сергіївна, магістрантка 1 курсу факультету іноземної
філології

Кришталюк Ганна Анатоліївна, кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри германських мов і зарубіжної літератури

Балицька Ірина Михайлівна, магістрантка 1 курсу факультету
іноземної філології

Марчишина Алла Анатоліївна, доктор філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри англійської мови

Турченяк Богдана Олександрівна, студентка 3 курсу факультету
іноземної філології

Швець Олена Анатоліївна, магістрантка 1 курсу факультету
іноземної філології

Матковська Марія Василівна, старший викладач кафедри
англійської мови

Вінницька Анастасія Олександрівна, студентка 3 курсу факультету
іноземної філології

Зеленський Вадим Юрійович, студент 3 курсу факультету іноземної
філології

Мітроусова Тетяна Валеріївна, кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри англійської мови

Коновальчук Віта Степанівна, студентка 3 курсу факультету
іноземної філології

Шмирко Тетяна Олександрівна, студентка 3 курсу факультету
іноземної філології

Петрова Тетяна Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови

Покрайник Ольга Володимирівна, магістрантка 1 курсу факультету
іноземної філології

Сторчова Тетяна Володимирівна, кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри англійської мови

Іваськова Олександра Костянтинівна, студентка 4 курсу факультету
іноземної філології.

Норкіна Анастасія Володимирівна, магістрантка 1 курсу факультету
іноземної філології

Загальне мовознавство

Дворницька Наталія Іванівна, кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри слов'янської філології та загального
мовознавства

Каленик Анастасія Максимівна, студентка III курсу факультету
іноземної філології

Зарубіжна література та методика її викладання

Голубішко Ірина Юріївна, кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри германських мов і зарубіжної літератури

Знаємська Олена Юріївна, студентка 4 курсу факультету іноземної
філології

Михайлюк Владислав Віталійович, студент 2 курсу факультету
іноземної філології

Шаповал Ольга Григорівна, кандидат філологічних наук, старший
викладач кафедри германських мов і зарубіжної літератури

Коновальчук Віта Степанівна, студентка 3 курсу факультету
іноземної філології

Побережна Мирослава Юріївна, студентка 4 курсу факультету
іноземної філології

Федчишин Соломія Іванівна, студентка 2 курсу факультету іноземної
філології

Німецька мова та методика її викладання

Добринчук Ольга Олександрівна, кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри німецької мови

Гнатишин Віта Михайлівна, магістрантка 1 курсу факультету
іноземної філології

Рудзевич Катерина Миколаївна, магістрантка 1 курсу факультету
іноземної філології

Калинюк Тетяна Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри німецької мови

Крисько Іванна Іванівна, магістрантка 1 курсу факультету іноземної
філології

Яремчук Інна Михайлівна, кандидат філологічних наук, старший
викладач кафедри німецької мови.

Ковцун Юлія Василівна, студентка 2 курсу факультету іноземної
філології

Курманська Юліана Віталіївна, студентка 2 курсу факультету
іноземної філології

ЗМІСТ

Англійська мова та методика її викладання.....	3
<i>Балицька І.М., Кришталюк Г.А.</i>	
Наративна перспективізація американського короткого оповідання.....	3
<i>Бура Х. В.</i>	
Поняття “концепт” у сучасній лінгвістичній парадигмі.....	6
<i>Вінницька А.О.</i>	
The cognitive and sociocultural peculiarities of idioms in Oscar Wilde's “The picture of Dorian Gray”	8
<i>Зеленський В.Ю.</i>	
The concept of faith in the irish mentality (on the poetic texts by William Butler Yeats).....	12
<i>Іваськова О.К.</i>	
Інформаційно-комунікаційні технології у навчанні англійської мови.....	15
<i>Коновальчук В.С.</i>	
Особливості функціонування колоронімів “black” і “white” в англійськомовних медіатекстах.....	19
<i>Норкіна А. В., Сторчова Т. В.</i>	
Роль неформальної освіти у формуванні англійськомовної компетентності старшокласників.....	22
<i>Покрайник О.В.</i>	
Гідроніми кельтського походження в британському варіанті англійської мови.....	27
<i>Рогаль Л.С.</i>	
Конструкції експресивного синтаксису у прозових творах Ернеста Гемінгвея.....	31
<i>Турченяк Б. О.</i>	
Запозичення з європейських мов у сучасному англійському вокабулярі.....	34
<i>Швець О.А.</i>	
Лексичні засоби номінації емоцій у текстах романів Ш. Бронте та Е. Бронте.....	38
<i>Шмирко Т.О.</i>	
The peculiarity of conversion word-building in English.....	41

Загальне мовознавство.....	45
<i>Каленик А.М.</i>	
Ознаки аналітизму в європейських мовах.....	45
Зарубіжна література та методика її викладання.....	51
<i>Знаємська О.Ю.</i>	
Послідовність вивчення ліричних творів у середніх класах.....	51
<i>Коновальчук В.С.</i>	
Тема гріха та спокути в романі Коллін Мак-Каллоу «Ті, що співають у терні».....	54
<i>Михайлюк В.В.</i>	
Перехресність поетичних і живописних шляхів у культурній традиції Японії.....	58
<i>Побережна М.Ю.</i>	
Диспут на уроках зарубіжної літератури в старших класах.....	62
<i>Федчишин С.І., Шаповал О.Г.</i>	
Людина і природа в романі В. Голдінга «Спадкоємці».....	65
Німецька мова та методика її викладання.....	69
<i>Гнатишин В.М.</i>	
Принципи реалізації технології іншомовного комунікативного тренінгу.....	69
<i>Ковцун Ю.В.</i>	
Народні звичаї, традиції німецькомовних країн та відображення їх у німецькій мові.....	72
<i>Крисько І.І.</i>	
Сутність поняття «інтерактивне навчання» та основні підходи до його трактування.....	75
<i>Курманська Ю.В.</i>	
Особливості швейцарського варіанту німецької мови.....	78
<i>Рудзевич К.М.</i>	
Стилістичні особливості німецьких лімериків.....	81
Відомості про наукових керівників та авторів.....	85

Наукове видання

Відповідальний редактор: О.Г. Шаповал

**Збірник наукових праць студентів та магістрантів
факультету іноземної філології
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка**

Випуск 15

Підписано до друку --.05.2022 р. Формат 60x84/16
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний
Ум.друк. арк. 5,23. Тираж 60. Зам. ---

Видавець Ковальчук О.В.
32315, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський,
вул. Васильєва, 13, корп. А, 37.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7057 від 25.05.2020 р.